

why ໄທວ໌

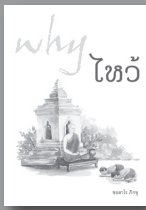

ชยสาโร ภิกขุ

why ไหว้

พิมพ์แจกเป็นธรรมบรรณการด้วยศรัทธาของญาติโยม
หากท่านไม่ได้ใช้ประโยชน์จากหนังสือนี้แล้ว
โปรดมอบให้กับผู้อื่นที่จะได้ใช้ จะเป็นบุญเป็นกุศลอย่างยิ่ง

Why ไหว้ ?

ชยสาโร ภิกขุ

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามคัดลอก ตัดตอน หรือนำไปพิมพ์จำหน่าย

หากท่านใดประสงค์จะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน โปรดติดต่อ

มูลนิธิปัญญาประทีป หรือ โรงเรียนทอสี

๑๐๒๓/๔๗ ซอยปรีดีพนมยงค์ ๔๑

สุขุมวิท ๗๑ เขตวัฒนา กทม. ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๗๑๓-๓๖๗๔

www.thawsschool.com, www.panyaprteep.org

พิมพ์ครั้งที่ ๑ - ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ - ธันวาคม ๒๕๕๐
จำนวน ๑๗,๕๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม

ออกแบบปก พีรพัฒน์ ตติยบุญสูง (ครูย้ง)

ศิลปกรรม วิชชุ เสริมสวัสดิ์ศรี

จัดทำโดย มูลนิธิปัญญาประทีป

ขออนุโมทนาคุณอริสรา สินธุเสน และคุณสุภาวดี จันทร์ทัต ณ อยุธยา ผู้ถอดบทเรียนเทศนาเรื่อง กราบพระทำไม เทศน์เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นต้นเรื่องเดิม ก่อนที่พระอาจารย์ชยสาโรจะได้ขยายความเพิ่มเติมเพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ในครั้งนี้

ดำเนินการพิมพ์โดย บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด

โทรศัพท์ ๐-๒๘๐๐-๒๒๙๒ โทรสาร ๐-๒๘๐๐-๓๖๔๙

Why ไหว้?

การกราบ

การกราบมีหลายลีลา สวยงามก็มี ดูไม่ค่อยได้ ก็มี อาตมาเคยอยู่วัดป่านานาชาติหลายปี เห็นมาเยอะ เชี่ยวชาญพอสมควร ที่จริงสำหรับอาตมา การกราบของคนต่างชาติบางคนซึ่งนั่งคุกเข่าแล้วเอาแขนกวาดลงไป คล้ายกับว่ายื่นน้ำแบบท่าผีเสื้อ ยังดูน่ารักกว่าผู้ที่นั่งพับเพียบ แ่มือแล้วตบพื้น บ๊ึบ! บ๊ึบ! บ๊ึบ! พอเป็นพิธี อย่างน้อยชาวต่างชาติเหล่านั้นมีความตั้งใจ

การกราบที่ถูกต้องตามธรรมเนียมของชาวพุทธ ฝ่ายเถรวาทเรา น่าจะเป็นแบบเบญจางคประดิษฐ์ พจนานุกรมให้คำนิยาม “เบญจางคประดิษฐ์” ว่าหมายถึง การกราบโดยให้อวัยวะทั้ง ๕ คือ เข่าทั้ง ๒ มือทั้ง ๒ และ หน้าผาก จรดลงกับพื้น ก็ถูกอยู่ แต่ไม่ใช่

อาตมาเดิมเป็นคนเมืองนอกเมือง (ไม่มี) นา ไม่ บังอาจจะค้ำนมตีท่านราชบัณฑิตหรือก แต่การอธิบาย อย่างนี้ดูจะขาดส่วนประกอบของการกราบที่สำคัญที่สุด คือ **เจตนาและความรู้สึกของผู้กราบ** การกราบที่เป็นแค่

กิริยาอัตโนมัติ กระทำตามที่รับการอบรมมา หรือตาม
ประเพณีที่สืบทอดกันมาเฉยๆ ยังไม่ใช้การกราบที่สมบูรณ์

การกราบที่สมบูรณ์ต้องเป็นการแสดงออกทางกาย
ของความอ่อนน้อมและความเลื่อมใสศรัทธาภายในจิตใจ
คนรำเริงอยากหัวเราะ คนเศร้าโศกอยากร้องไห้ฉันใด
ผู้ซาบซึ้งในบุญคุณก็อยากกราบฉันนั้น หากความรู้สึก
เราจะเอียงดประณีต เราจะกราบอย่างงาม กายกับใจ
สอดคล้องกันในเรื่องที่เป็นกุศล เป็นบุญตาแก่คนที่แลเห็น

อย่างไรก็ตาม ความเรียบร้อยของอิริยาบถเป็นทั้ง
ผลของความงามอยู่ในใจ และปัจจัยให้ความงามนั้นเกิด
ขึ้น คือการเอาหน้าผากจรดไว้กับพื้นอาจกระตุ้นความ
รู้สึกอ่อนน้อมให้เกิดขึ้นได้

การกราบคือกิริยาที่ง่ายๆ ไม่พิสดาร ธรรมชาติจึง
ไม่บังคับให้ต้องตั้งใจในขณะที่กราบ ไม่เหมือนการทำ
ท่าโยคะ เป็นต้น ฉะนั้นการกราบด้วยความใจลอยหรือ
ฟุ้งซ่านก็ยังสามารถเรียบร้อยในสายตาคนอื่นได้ แต่ถ้า
จะให้การกราบเป็นกิริยาของกายที่เป็นบุญเป็นกุศล
(ไม่ใช่แค่ท่าบริหารกาย) ผู้กราบจะต้องตระหนักรู้ในความ
หมายของการกราบ **ผู้ที่ซาบซึ้งในคุณพระศรีรัตนตรัย**
เท่านั้นที่จะกราบอย่างถูกต้องงดงามในความหมาย

ของพระพุทธศาสนาได้

หน้าผากจรดไว้กับพื้น เป็นอาการแห่งการหมอบ การยอม ว่าสิ่งที่อยู่ต่อหน้าเรานั้นสูงกว่า หรือประเสริฐกว่าเรา การให้ศีรษะ ส่วนกายที่ปกติสูงที่สุดไว้ในระดับที่ต่ำสุดของสิ่งที่เรากราบ เป็นข้อวัตรปฏิบัติช่วยขัดเกลาความถือตัว เป็นการปลุกฝังความถ่อมตนในจิตไว้สำนึก และสามารถได้ผลกับผู้ที่ไม่ในความเก่ง ความฉลาด ความสำเร็จของตนได้ในระดับหนึ่ง อย่างน้อยเป็นการสะกิดใจว่า ในจักรวาลนี้ยังมีอะไรที่เหนือตัวเองและความต้องการของตน

สิ่งที่พวกเราชาวพุทธกราบบอຍที่สุดคงจะเป็น พระพุทธรูป ฉะนั้นจะขอทำความเข้าใจในเรื่องนี้ก่อน เรากราบทำไม เพื่ออะไร และเราควรจะมีพระพุทธรูปอย่างไร

ในขณะที่กราบ หากเรารู้สึกว่าสิ่งที่อยู่ต่อหน้านั้น คือแค่พระพุทธรูปปฏิมา ศาสนวัตถุที่ประกอบด้วยทอง สัมฤทธิ์ หรือปูน หรือไม่เท่านั้น การหมอบกราบลงไม่ต้องมีความหมายอะไรกับจิตใจก็ได้ แต่ถ้าเราถือพระพุทธรูปว่าเป็นสัญลักษณ์ หรือสื่อสู่สิ่งที่เราเคารพบูชา และเชิดชูว่าเป็นที่พึ่งในการดำรงชีวิต การกราบด้วยความตั้งใจ กลายเป็นการกระทำที่นำความสำราญบานใจมาสู่ชีวิต

เราได้ง่าย การระลึกในสิ่งต่าง ๆ ที่เราชอบดื่ม ทำให้เรารู้สึกเหมือนตื่นขึ้นมาใหม่อย่างสดชื่น

พระพุทธรูปมีหลายแบบ หลายปางก็จริง แต่มีเอกลักษณ์อยู่ที่ความสงบ แม้แต่ผู้ที่ไม่นับถือพระพุทธศาสนาก็ยังรู้สึกอยู่อย่างนั้น ในโลกตะวันตก การวางพระเศียรพระพุทธรูปไว้เป็นเครื่องประดับในบ้านกลายเป็นแฟชั่นมานานแล้ว ถึงแม้ว่าชาวพุทธเราเห็นแล้วอาจจะทำใจยากหน่อย ต้องยอมรับว่าเจ้าของมักไม่มีเจตนาดูหมิ่น ตรงกันข้าม ส่วนมากมักบอกว่าคุณดูแล้วสบายใจ เวลาเครียด มองดูแล้วผ่อนคลายได้บ้าง

ไม่ใช่แต่ในบ้านคนเท่านั้นที่พระพุทธรูปเป็นที่นิยม ในระยะสิบกว่าปีที่ผ่านมา แม้แต่เรือนจำในอังกฤษหลายแห่งได้เปิด**สวนพุทธ** คือมุมสงบในบริเวณของเรือนจำซึ่งมีพระพุทธรูปตั้งไว้อยู่ตรงกลาง แทบจะไม่มีใครไปกราบพระพุทธรูปเหล่านี้ น้อยคนที่มองว่าเกี่ยวข้องกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง นักโทษมักจะมองแค่ว่าพระพุทธรูปคือสัญลักษณ์แห่งความสงบที่ประทับใจที่สุด

ใครมองพระพุทธรูปแม้แต่ระดับผิวเผิน ก็สามารถเห็นความนิ่ง ความสง่า ความสงบ ปรากฏอยู่ใน**ขณะที่**กราบเรารู้สึกว่า ผู้ดูแลกำลังยอมความสงบ ว่า

เป็นสิ่งน่าเคารพนับถืออย่างยิ่ง เป็นเป้าหมายชีวิต
 ของตน การกราบกลายเป็นการเตือนสติ หรือยืนยัน
 ในอุดมการณ์ เพียงแค่ยอมรับอย่างเต็มใจว่า ความ
 ไม่สงบต่ำกว่าความสงบ คืออาการของสัมมาทิฏฐิแล้ว

คนเราเกิดแล้ว ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย นี่เป็น
 กฎตายตัวตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ไม่มี
 ยกเว้น สัจธรรมความจริงข้อนี้ยอมทำให้เกิดความรู้สึกไม่
 ปลอดภัย คนส่วนใหญ่ไล่ความรู้สึกที่เป็นทุกข์นี้ออกจาก
 ใจด้วยพลังความเชื่อ เช่นเชื่อว่ามีบรมเทพคอยดูแลด้วยความ
 รัก ถ้าไม่สงสัย มีความเชื่อมั่นในตัวท่าน เชื่อฟังใน
 คำสั่งสอน จะไม่อันตราย ตายแล้วจะรับรางวัลคือขึ้น
 สวรรค์นิรันดร ความเชื่ออย่างนี้เป็นกำลังใจ และเป็นที
 นิยมของมนุษย์ผู้ถูกคุกคามด้วยความตายทั่วโลก

ทางพระพุทธศาสนาของเรา ถือว่าสัตว์ทั้งหลาย
 ย่อมเวียนว่ายตายเกิดในภพภูมิต่างๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด
 ตราบใดที่ยังมองผิด คิดผิด เข้าใจผิด ในเรื่องธรรมชาติ
 ของตัวเอง ความปลอดภัยที่แท้จริงจึงไม่ได้อยู่ที่การ
 ปลอบใจด้วยความเชื่อ หากอยู่ที่การเข้าถึงความจริงของ
 โลกและชีวิต อย่างเป็นประสบการณ์ตรงในปัจจุบัน ซึ่ง
 เรียกว่าการบรรลุธรรม

การบรรลุนิพพานเป็นการชำระเหตุให้เกิดปัญหาในสองด้าน คือ ๑ ความไม่รู้และรู้ผิดๆ (อวิชชา) ๒ แรงดลบันดาลใจต่างๆ ที่พุ่งออกมาจากความไม่รู้นั้น (ตัณหา) ผลคือชีวิตที่สงบสุขและเป็นประโยชน์ และในขั้นสุดท้ายคือการพ้นจากวัฏฏะแห่งการเกิด แก่ เจ็บ ตาย โดยสิ้นเชิง

ความทุกข์เป็นสิ่งที่ไม่มีใครต้องการ ทุกข์แม้แต่กระจิริดก็ไม่มีใครอยากได้ ปัญหาก็คือโอกาสที่สัตว์โลกจะมีทุกข์ มีมากมายเหลือเกิน แต่โรคกายมีเป็นพันเป็นหมื่นชนิด ลองดูตำราหมอก็กี่แล้วกัน ทุกข์กายเป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องยอมรับ แต่ทุกข์ใจเป็นสิ่งที่ผู้มีปัญญาแก้ได้ เมื่อแก้แล้วการเกิดเป็นสัตว์ที่ต้องทนทุกข์กายเป็นธรรมดาก็หายไปเอง ทุกข์ใจจึงเป็นสิ่งที่เราเอาใจใส่

ทุกข์ไม่ได้จบอยู่กับการสิ้นลมในชาติปัจจุบัน หลังจากเราละโลกนี้ไปแล้ว ยังมีโอกาสจะทนทุกข์เผ็ดร้อนกว่านี้อีกมาก อย่างหาที่เปรียบเทียบกับทุกข์มนุษย์ไม่ได้ ออกจากโลกนี้ไปแล้ว การจะได้วิชากลับมาอยู่ต่อเป็นมนุษย์แสนยาก เพราะฉะนั้นในเมื่อความทุกข์พร้อมที่จะเกิดขึ้น ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า คนเราจึงต้องการมีที่พึ่ง ต้องการเข็มทิศ และแสงสว่างที่จะช่วยให้เราพ้นจากอันตรายทั้งหลายทั้งปวง

นอกจากการเห็นข้อบกพร่องของความเชื่อองมงาย เป็นที่ฟังแล้ว เราต้องตระหนักชัดว่า กาม เงิน อำนาจ ชื่อเสียง เกียรติยศ เป็นที่ฟังจอมปลอม ที่ฟังเก็ๆ ทั้งนั้น ผู้ที่หลงยึดมั่นในสิ่งเหล่านี้ เปรียบเหมือนจักรพรรดิในนิทาน ที่เดินในที่สาธารณะอย่างสง่าผ่าเผย ภาคภูมิใจที่สุดในความละเอียดประณีตของเสื้อใหม่ ทั้งๆ ที่ถูกหลอก กำลังเดินเปลือยกายอย่างน่าอัปอาย น่าสมเพช ผู้รู้ผู้เห็นสงสารบ้าง อมยิ้มบ้าง

สรณะที่สามารถนำเราออกจากทุกข์ทุกประการทั้งในชาติปัจจุบัน และชาติต่อไปมีอยู่ นั่นคือพระศรีรัตนตรัย แต่เราจะได้รับประโยชน์หรือไม่จากพระศรีรัตนตรัยนั้นอยู่ที่ตัวเราเอง ที่จะพยายามรับผิดชอบกาย วาจา ใจ ของตน

การอาศัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ในการเข้าถึงความจริง ซึ่งมีผลยิ่งใหญ่นี้เป็นเรื่องยากมาก ไม่มีอะไรเสมอเหมือน ศัตรูที่พร้อมจะขัดขวางมีมากมาย เช่น ความติดใจรสนชาติของกิเลส ทิฏฐิमानะ ความท้อแท้ ความลังเลสงสัย เป็นต้น ถ้าเราไม่มีที่ฟังที่สมบูรณ์ เราจะไม่ตลอดรอดฝั่ง **ที่ฟังที่สมบูรณ์นั้นต้องมีลักษณะให้กำลังใจด้วย ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนด้วย**

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสัจธรรมที่ฟังอัน
สูงส่งในการเข้าถึงความจริง เพราะพระพุทธเจ้าเป็นผู้ค้น
พบและเปิดเผยความจริงด้วยพระองค์เอง

พระธรรมคือตัวความจริง และวิธีหรือแนวทางเข้า
ถึงความจริง พระสงฆ์คือหมู่คนทั้งนักบวชและฆราวาส
ที่ได้ทำตามที่พระพุทธเจ้าสั่งสอนจนกว่าได้ผลพิสูจน์ว่า
ถูกต้องแม่นยำ เข้าถึงความจริงได้แล้ว ท่านเป็นพยาน
เป็นตัวอย่าง และเป็นผู้แนะนำพร่ำสอนเพื่อนมนุษย์ให้
สามารถทำตามได้ เป็นผู้ดลบันดาลใจชาวพุทธทั้งหลาย
ว่า ท่านทำได้เราก็ทำได้เหมือนกัน

ถ้ามองการเวียนว่ายตายเกิดเหมือนโรค

**พระพุทธองค์เปรียบเสมือนแพทย์ผู้ศึกษาโรค
จนค้นพบยาแก้โรคได้**

พระธรรมเสมือนตัวยา

**พระสงฆ์คือคนไข้ที่เคยทานยาแล้วหายจากป่วยไข้
ในคัมภีร์บางแห่ง อุปมาว่า**

พระพุทธเจ้าเสมือนเมฆฝนใหญ่

พระธรรมเสมือนน้ำฝน

**พระสงฆ์เสมือนชนบทที่ฝนละอองสงบเพราะ
ฝนตก**

ความปลอดภัยและความสุขที่แท้จริง เป็นผลของการบรรลุธรรมก็จริง แต่เราไม่ต้องรอคอยถึงวันเข้าถึงธรรมระดับสูงจึงจะได้ประโยชน์จากพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เพราะความพยายามศึกษาและปฏิบัติธรรมย่อมทำให้ชีวิตสดชื่นขึ้นทันที พลังของกุศลธรรม เช่น ความละเอียดต่อบาป เกรงกลัวต่อบาป ความสำรวม ความอดทน สติ เป็นต้น สามารถระงับความเดือดร้อน เสริมสร้างความเคารพนับถือตัวเอง และนำมาซึ่งความสงบสุขอย่างเห็นได้ชัด

การให้ทาน การรักษาศีล การเจริญสมาธิ และการพัฒนาปัญญา หรือพูดอีกนัยหนึ่ง การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลธรรมให้ถึงพร้อม และการชำระจิตใจให้ขาวรอบ ธรรมะภาคปฏิบัตินี้เป็น *สันติภูมิจีโก* คือเป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติพึงเห็นได้ด้วยตนเอง ในการพัฒนากาย วาจาใจ ตรงตามหลักพระธรรมที่พระพุทธเจ้าสั่งสอน โดยมีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นกัลยาณมิตร เราเป็นผู้มีพระศรีรัตนตรัยเป็นสรณะในระดับหนึ่งแล้ว

ขอทบทวนว่า เรากราบพระพุทธรูปที่ถูกต้อง ก็ด้วยการระลึกถึง พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู และเพื่อเตือนสติด้วยการเอาสิ่งดีงามที่เป็นเครื่องระลึกของจิต เรากราบด้วย

การระลึกถึงว่า

พระพุทธเจ้าเป็นพระบรมศาสดาของข้าพเจ้า พระองค์สั่งสอนสิ่งใด ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าจะพยายามทำตาม เต็มความสามารถของข้าพเจ้า

พระธรรมะคือคำสั่งสอนที่นำสัตว์ออกจากทุกข์ทั้งปวง เป็นแผนที่ดำเนินชีวิตของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าจะพยายามน้อมนำพระธรรมเข้าสู่จิตใจของข้าพเจ้า ทุกลมหายใจ เต็มความสามารถ

พระสงฆ์ พระอริยสาวก ผู้บรรลุตตามพระพุทธองค์ เป็นต้นแบบ เป็นตัวอย่างของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าจะพยายามเจริญรอยตามท่านเต็มความสามารถ

ตรงนี้จะเห็นเอกลักษณ์ของศรัทธา ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา คือจะถูกต้อง ก็ด้วยการนำสิ่งที่เชื่อเป็นหลักไปสู่การฝึกตนในไตรสิกขา

ในขณะที่กราบ เราอาจจะน้อมจิตระลึกในคุณธรรมเด่นของพระศรีรัตนตรัยโดยตรง

กราบครั้งแรก เราระลึกถึง พระพุทธคุณ คือ ปัญญา ความกรุณา และความปราศจากกิเลสของพระพุทธเจ้า ความรู้ ความตื่น ความเบิกบาน ว่าเป็นคุณธรรมยอดเยี่ยม ข้าพเจ้าจะสร้างพุทธคุณขึ้นมาในใจของตน

กราบครั้งที่สอง เเราระลึกถึง พระธรรมคุณ คือ พระนิพพาน และกุศลธรรมทั้งหลาย ว่าเป็นหลักความจริงและความดีที่ยอดเยี่ยม ข้าพเจ้าจะสร้างธรรมคุณขึ้นมาในใจของตน

กราบครั้งที่สาม เเราระลึกว่า พระสังฆคุณ คือ การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นการดำเนินชีวิตที่ยอดเยี่ยม ข้าพเจ้าจะสร้างสังฆคุณขึ้นมาในใจของตน

ในฐานะที่เราเป็นผู้มี ปัญญาน้อย

ความกรุณาน้อย ความบริสุทธิ์จากกิเลสน้อย

ในฐานะที่เราได้บำเพ็ญกุศลธรรมน้อย

ยังไม่ถึงธรรมชั้นเยี่ยม คือนิพพาน

ในฐานะที่การปฏิบัติของเรายังไม่ค่อยดี ไม่ค่อยชอบ

เมื่อเราแจ่มแจ้งในความหมายของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้ว เเราสามารถกราบด้วยการบริกรรมได้ คือตอมนประนมมือ นึกในใจว่า อรหันต์สมาสัมพุทโธ ภควา แล้ว ในขณะที่กราบ นึก พุทัง ภควันตังอภิวาเทมิ ประนมมือ นึกในใจว่า สวากขาโต ภควตา ธัมโม

แล้ว ในขณะที่กราบ นึก ธัมมัง นมัสสามิ

ประนมมือ นึกในใจว่า สุปฏิปันโน ภควโต สวากสังโฆ แล้ว ในขณะที่กราบ นึก สังฆังนมามิ

เรากราบด้วยความอ่อนน้อมต่อมตน ต่อสัจญ์ลักษณะ
ของสิ่งที่เราเคารพบูชาว่าเป็นสิ่งสูงสุดในชีวิตของเรา
และตั้งอกตั้งใจพัฒนาชีวิตตรงตาม พุทธคุณ ธรรมคุณ
สังฆคุณต่อไป

การที่เราระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัยบ่อยๆ
มันก็ช่วยให้เราไม่ลืมหันทางชีวิต ที่เรากำหนดไว้ว่า
ถูกต้อง ดีงาม เราไม่ลืมพระพุทธ ไม่ลืมพระธรรม
ไม่ลืมพระสงฆ์ มันกลายเป็นการเตือนสติตัวเอง เป็น
การยืนยันในอุดมการณ์ อุดมคติ ในหลักการของ
ตัวเอง การกราบ การไหว้ จึงเป็นกิจกรรม เป็นการ
กระทำที่มีความหมาย และเราก็พอจะมองเห็นว่าเป็น
ส่วนหนึ่งของการปฏิบัติ ใจใหม่ ไม่ใช่แค่วัฒนธรรม
ไม่ใช่แค่ธรรมเนียม หรือประเพณีอย่างเดียว

พระพุทธรูป

ในเมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานมานานแล้ว และ
มรดกอันล้ำค่าที่พระองค์ฝากไว้กับโลกเป็นนามธรรม
ซึ่งตาเนื้อของมนุษย์เรามองไม่เห็น ทำอย่างไร เราจึงจะ
ได้ระลึกถึงพระองค์ และสิ่งที่ท่านสอนได้ง่าย ไม่ลืม
อุดมการณ์และเข็มทิศของชีวิตเพราะหมกมุ่นแต่ในสิ่ง

ที่ผูกมัดจิตใจ ตามประสาปุถุชนผู้ประมาทเป็นธรรมดา

อุบายที่นักปราชญ์ในพระพุทธศาสนาใช้ในการแก้ปัญหานี้ตั้งสองพันปีแล้ว คือการสร้างพระพุทธรูปขึ้นมา เพื่อให้เป็นจุดรวมศรัทธา กระตุ้นความรู้สึกที่งดงาม ซึ่งนำไปสู่ความคิดที่เอื้อต่อความก้าวหน้าในธรรม

ความประมาทของมนุษย์พร้อมที่จะเกิดขึ้นอยู่ทุกเวลาในที่ การกราบพระพุทธรูปโดยมองเห็นเหมือนเป็นเทวรูป และบนบานขอพรที่เป็นโลกีย์ลักษณะต่างๆ จึงมีตลอดมา พระพุทธรูปได้แต่ชวนให้มีการพิจารณาและการตั้งสติ แต่บังคับคนให้ทำอย่างนั้นไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องถ่ายทอดและเผยแผ่ความเข้าใจในเรื่องนี้

บางสำนักยังปฏิเสธพระพุทธรูปเสียเลย ถือว่าไม่เอาดีกว่า จะได้เลี่ยงปัญหาความงมงายได้ง่ายๆ อาตมาว่าการยกเลิกที่เดียวน่าเสียดาย เราเน้นที่การศึกษาในเรื่องนี้น่าจะได้ผล ท่าที่ต่อพระพุทธรูปที่ถูกรับเรื่องถกเถียงกันมานานแล้ว ในเมืองจีนอาจารย์เซินบางท่านใช้วิธีการเด็ดขาดในการสอนลูกศิษย์ ซึ่งอาจจะได้ผลบ้าง แต่จะเอาเป็นหลักปฏิบัติสากลไม่ได้

เคยอ่านเรื่องเล่าของอาจารย์เซินชาวอเมริกันรุ่น

บุกเบิกชื่อ ฟิลิป แคปโล (Roshi Philip Kapleau) เล่าถึงตอนที่เขาไปฝึกที่ญี่ปุ่นครั้งแรก ว่าไปกับเพื่อนคนหนึ่ง ในหนังสือเซ็นเก่าแก่ที่เขาเคยอ่านที่บ้าน มีเล่าเรื่องอาจารย์เซ็นที่เผาคัมภีร์ หรือแม้จนกระทั่งพระพุทธรูปองค์ไม้ เพื่อสอนเรื่องความไม่ยึดมั่นถือมั่นในวัตถุ ตัดเพื่อใช้เป็นพื้นในหน้าหนาวก็เคยมี

ฝรั่งอ่านเรื่องแบบนี้รู้สึกเท่ เพื่อนเขาจึงแปลกใจและไม่ค่อยประทับใจเมื่อเห็นเจ้าอาวาสวัดที่เขาไปปฏิบัติธรรม จุดธูปจุดเทียนแล้วไหว้พระอย่างอ่อนน้อมที่สุด เพื่อนผิดหวังมาก อดถามไม่ได้

“ผมได้ยินว่า ครูบาอาจารย์สมัยก่อน เผาหรือถ่มน้ำลายใส่พระพุทธรูป ทำไมท่านจึงต้องกราบ?”

“คุณอยากถ่มน้ำลายก็ถ่มเถอะ ไม่ว่า แต่อาตมาชอบกราบมากกว่า” พระอาจารย์ท่านตอบ

การเคลื่อนไหวของจิตใจของมนุษย์ประกอบด้วยเหตุผลส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งคือความรู้สึก บางสิ่งบางอย่าง เราเห็นเราได้ยินแล้วทำให้ชนลุก หรือน้ำตาไหล ไม่ใช่เรื่องของเหตุผลเลย เป็นเรื่องของจิตส่วนที่ไร้สำนึก จิตส่วนนี้ต้องการการพัฒนาเหมือนกัน เพราะบางครั้งอาจมีบทบาทมากกว่าจิตสำนึกในการกำหนด

คุณภาพและชะตาชีวิตก็ได้ อย่างเช่น ความรู้สึกว่า
 สิ่งหนึ่งเหมาะกับเรา อาจปรุงแต่งเหตุผลว่าดีเพราะนั่น
 เพราะนี่ พร้อมกับความเชื่อว่ามันดีเพราะเหตุผล ในเมื่อ
 จริงๆ แล้ว มีเหตุผลเพราะทำมากกว่า

ในเมื่อจิตส่วนที่ไม่สำนึกมีอำนาจสร้างเหตุผล
 สนับสนุนมันได้ ในการปฏิบัติเราต้องโน้มจิตมิตินี้ไปใน
 ทางที่เป็นบุญเป็นกุศล เพราะเหตุนี้แหละที่พระพุทธเจ้า
 ทรงเน้นความจำเป็นของสมาธิให้เป็นฐานของปัญญา
 ความสงบมีหน้าที่สำคัญในการชำระจิตไว้สำนึก

การกราบพระพุทธรูปเป็นกิริยาของกายที่มีผลต่อ
 จิตไว้สำนึกเหมือนกัน การเอาน้ำมาจรดไว้กับพื้นมี
 อำนาจที่เราจะอธิบายด้วยเหตุผลอย่างเดียวนั้นไม่ได้ ความ
 รู้สึกขลังที่เกิดขึ้นเมื่อนั่งต่อหน้าพระพุทธรูปที่งดงามและ
 เก่าแก่ ไม่ใช่เรื่องเหตุผลในขณะนั้นแน่นอน ความเงิบ
 แสงเทียน กลิ่นธูป ช่วยกันสร้างอารมณ์ที่เอื้อต่อความ
 ออกจากคุณธรรมในจิตใจเรา

แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาด้วยจิตสำนึก เรื่อง
 ความหมายของสิ่งที่เรากราบยอมเกิดสัญญาที่ดีซึ่งคอย
 แทรกซึมเข้าไปในจิตไว้สำนึกได้ สุดท้ายจิตสองส่วนมีผล
 ต่อกันและกันอย่างลึกซึ้ง

พระพุทธเจ้า

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้เลิศกว่าสัตว์ทั้งปวง หมายความว่าในภพภูมิทั้งหลาย ตั้งแต่ต่ำสุดคืออนรก จนถึงสูงสุดคือพรหมโลก หรือใช้ภาษาสมัยใหม่หน่อย ในทุกๆ มิติของทุกๆ จักรวาล พระพุทธเจ้าเป็นใหญ่ ดังกล่าวเพราะคุณธรรม พระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ทำให้สิ่ง เศร้าหมองทั้งหลายในพระทัยของท่านดับโดยสิ้นเชิง ทำ สิ่งดีงามทั้งหลายให้ถึงพร้อมในตัวพระองค์อย่างไม่มี วันเสื่อม พระองค์บรรลุสิ่งสูงสุดซึ่งบรรลุยากที่สุดด้วย พระองค์เองโดยไม่มีครูอาจารย์ อย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง แล้ว นำสัตว์โลกให้ทำตาม

ใน ๔๕ ปีที่พระพุทธเจ้าทรงโปรดสัตว์ แม้ผู้ที่ รังเกียจพระองค์ที่สุด ไม่สามารถจับผิดพระพุทธเจ้าได้ แม้แต่นิดเดียว เราสนใจศึกษาคุณธรรมต่างๆ แหล่งการ ศึกษาที่ดีที่สุดคือพุทธประวัติ ความสันโดษ ความสำรวม ความอดทน ความ پاکเพียร ความเมตตากรุณา ความ สงบ... ไม่มีสิ่งดีงามข้อไหนที่พระองค์ไม่มีในพระทัย ของพระองค์ ไม่มีข้อไหนที่พระองค์ไม่สามารถสอนวิธี พัฒนาให้กับหมู่มนุษย์ได้

พระพุทธองค์งามอย่างยิ่ง ทั้งกาย วาจา ใจ สวาก

บอกว่าเข้าเฝ้าพระองค์ที่ครั้งก็ร้องครั้งก็รู้สึกประทับใจ
ในความงามของพระองค์เหมือนครั้งแรก ไม่มีคำว่าชิน
แม้แต่กษัตริย์บางองค์ยอมสละราชสมบัติมอบตัวเป็น
ลูกศิษย์ และออกบวช ทั้งๆ ที่อยู่ในป่าด้วยความลำบาก
ทางกาย ไม่เคยนึกจะสึกกลับไปเพลิดเพลินเหมือนเดิม
แม้แต่ครั้งเดียว

พระพุทธเจ้าของเราชื่อโคดม เดิมเป็นพระ
โอรสของพระเจ้าสุทโธทนะแห่งแคว้นศากยะ ซึ่งปัจจุบัน
อยู่ในเขตของประเทศเนปาล เจ้าชายสิทธัตถะเสียดสละ
ชีวิตที่สะดวกสบายที่สุด เพราะเห็นกามสุขว่าเป็นของ
แค่นั้นแหละ ท่านต้องการแสวงหาสิ่งที่เลิศประเสริฐกว่า
ธรรมที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย หลังจากเพียร
พยายามถึงหกปี ท่านประสบความสำเร็จตรงตามความ
ประสงค์ หลังจากตรัสรู้แล้วกายของพระองค์ยังเป็นกายของ
มนุษย์อยู่ แต่จิตใจของพระองค์พ้นจากสภาพที่จะเรียก
ชื่อได้

ในพระสูตรเล่าว่า ครั้งหนึ่งระหว่างการเดินทาง
โทณพราหมณ์ได้เห็นรอยกงจักรในรอยเท้ากลางทางมีสี่
ตั้งพัน ประกอบด้วยกงและดุม ซึ่งไม่น่าจะเป็นรอยเท้า
มนุษย์ โทณพราหมณ์ติดตามรอยเท้านี้อย่างตื่นเต้น

จนกระทั่งเจอพระพุทธเจ้ากำลังนั่งสมาธิใต้ต้นไม้ข้างทาง พระองค์ดูสงบ น่าเลื่อมใสอย่างยิ่ง โทณพราหมณ์เข้าไป เฝ้า แล้วทูลถามว่า

“ท่านผู้เจริญเป็นเทวดาหรือ ?”

“ดูกร พราหมณ์ เรามีใช่เป็นเทวดา ฯ”

พระพุทธองค์ตรัสตอบ

“ เป็นคนธรรพ์หรือ ?”

“ เรามีใช่เป็นคนธรรพ์ ฯ”

“ เป็นยักษ์หรือ ?”

“ เรามีใช่เป็นยักษ์”

“เป็นมนุษย์ใช่ไหม ?”

“ดูกร พราหมณ์ เรามีใช่เป็นมนุษย์”

โทณพราหมณ์ฟังคำตอบแล้วถึงง ขมวดคิ้ว

“เราถามท่านว่า เป็นเทวดาหรือ ท่านตอบว่าไม่ใช่ เราถามว่าเป็นคนธรรพ์หรือ เป็นยักษ์หรือ เป็นมนุษย์หรือ ท่านก็ตอบว่าไม่ใช่ทุกครั้ง ถ้าอย่างนั้น ท่านผู้เจริญเป็นอะไรกันแน่ ?”

พระพุทธองค์ตรัสอธิบายว่า การเป็นอะไรก็แล้วแต่ ต้องมีกิเลสอยู่ในใจที่ยังละไม่ได้จึงจะเป็น พระตถาคตละ กิเลสทั้งหมดแล้ว จึงไม่เป็นอะไรเลย แม้จนกระทั่งมนุษย์

“ดูกร พราหมณ์ เปรียบเหมือน ดอกอุบล ดอกปทุม หรือดอกบัวขาว เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ ตั้งอยู่พ้นน้ำ แต่น้ำมิได้แปดเปื้อน แม้ฉันใด ดูกร พราหมณ์ เราก็ฉันนั้นเหมือนกัน เกิดในโลก เติบโตขึ้นในโลก อยู่ครอบงำโลก อันโลกมิได้แปดเปื้อน ดูกร พราหมณ์ ท่านจงจำเราไว้ว่าเป็นพระพุทธเจ้า ฯ”

เจ้าชายสิทธัตถะ รู้แจ้งเห็นจริงในสังขารแล้ว กลายเป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งในเวลาใดเวลาหนึ่งมีได้แค่องค์เดียว เปรียบเหมือนตำแหน่ง “ผู้ประเสริฐสุดในโลกทั้งปวง” ในเมื่อมนุษยภูมิไม่มีวันเริ่มต้น หรือวันเริ่มสร้างขึ้นมา (big bang ฯลฯ เป็นเรื่องวัตถุ ไม่เกี่ยวกับภพภูมิ) พระพุทธเจ้าในอดีตมีนับไม่ถ้วน

ในเมื่ออนาคตไม่มีที่สุด พระพุทธเจ้าในอนาคตจะมีอีกนับไม่ถ้วนเช่นเดียวกัน แต่เวลาระหว่างความสูญหายไปของศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง และการบังเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าอีกพระองค์หนึ่ง ยาวนานมาก สมองเรานึกเวลายาวอย่างนี้ไม่ออก (มีแต่พระพุทธเจ้าเท่านั้นที่รู้เท่าทัน) หนึ่งล้านล้านล้านปีเหมือนเวลาลัดนิ้วมือครั้งหนึ่ง

ส่วนพระศาสนาของแต่ละพระองค์อยู่ไม่กี่พันปี

หรือก็ همینปี ถ้าเทียบเวลาที่พระพุทธเจ้าและพระ
พุทธศาสนามี กับเวลาที่ไม่มี เวลาที่ไม่มีมีมากกว่าเยอะ
เทียบกับห้องมีดมิดชิดซึ่งในหนึ่งหมื่นปีมีแสงเข้าไปส่อง
ให้สว่างแค่หนึ่งวินาที พิจารณาอย่างนี้มีประโยชน์เพราะ
ทำให้เราตระหนักได้ว่า ถึงแม้ว่าเราอยู่ในยุคเสื่อมของ
พระศาสดาของพระพุทธเจ้าชื่อโคดมก็ตาม เรายังโชคดี
มีบุญอย่างยิ่ง และอย่างยากที่จะประมาณได้

พระพุทธเจ้า คือผู้รู้สัจธรรม ผู้ตื่นจากความหลับ
แห่งอวิชชา ผู้เบิกบานด้วยรสพระธรรม พระองค์หลุดพ้น
จากความโลภ ความโกรธ และความหลงโดยสิ้นเชิงแล้ว
พระพุทธคุณที่ปรากฏอย่างโดดเด่นและงดงามยิ่งเป็น
เอกลักษณ์ของความเป็นพุทธะคือ ปัญญา ความกรุณา
และความบริสุทธิ์

การถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งของเราจะสมบูรณ์ขึ้น
ด้วยการศึกษาคุณธรรมเหล่านี้ เพราะเป็นการพัฒนา
ความเข้าใจและความเลื่อมใสในพระองค์ เพื่อเป็นฐาน
ความเห็นชอบและแรงดลบันดาลใจในการเจริญตามรอย
พระยุคลบาทของพระองค์ในชีวิตของตน เพราะการมี
พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอย่างแท้จริง จะ
เกิดจากการปฏิบัติเท่านั้น

พระปัญญาคุณของพระพุทธเจ้า

พระปัญญาคุณของพระพุทธเจ้าเห็นได้จากญาณ ความรู้ต่างๆ ที่อยู่ในพระทัยของพระองค์ที่ท่านเปิดเผย ให้สาวกทราบ และจากกุศโลบายต่างๆ ที่พระองค์ทรง ใช้ในการโปรดสัตว์

ขอเล่าถึงความรู้อย่างประการของพระองค์พอเป็น ตัวอย่าง

พระองค์ทรงรู้กฎธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายว่า อะไร เป็นไปได้ อะไรเป็นไปไม่ได้ (สำนวนภาษาบาลี คือ ไซ หรือมิใช่ฐานะที่มีได้) และแค่นั้นเพียงไร

โดยเฉพาะในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ในชีวิตของมนุษย์ ยกตัวอย่าง พระองค์เคยอธิบายวิสัย ของพระโสดาบัน

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ข้อที่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยทิสฺสี จะพึงยึดถือสังขารใดๆ โดยความเป็นสภาพเที่ยง นั้น มิใช่ฐานะ มิใช่โอกาสที่จะมีได้ ข้อที่บุคคลผู้ถึง พร้อมด้วยทิสฺสี จะพึงยึดถือสังขารใดๆ โดยความเป็นสุขนั้น

จะพึงยึดถือธรรมใดๆ โดยความเป็นตนนั้น

จะพึงฆ่ามารดา จะพึงฆ่าบิดา

จะฟังฆ่าพระ จะฟังเป็นผู้มีจิตประทุษร้ายยังพระ
โลหิตของพระตถาคตให้ห้อนั้น

จะฟังทำลายสงฆ์ให้แตกกัน จะฟังถือศาสดาอื่นนั้น
มิใช่ฐานะ มิใช่โอกาสที่จะมีได้

ดูกรภิกษุทั้งหลาย แต่ข้อที่ปุถุชนจะฟังถือศาสดา
อื่น เป็นฐานะที่จะมีได้ ฯ”

พระองค์ทรงหยั่งรู้ อย่างละเอียดลึกซึ้งเรื่องผลของ
กรรม ว่ามีผลที่ผ่านมาแล้วอย่างไร ผลในปัจจุบันอย่างไร
ผลในอนาคตอย่างไร ผลที่แน่นอน ผลที่ยังไม่แน่นอน
เรื่องนี้ดูตัวอย่างจากสมัยที่ราชกุมารีชื่อสุนนาไปเฝ้า
พระพุทธองค์ถามปัญหาเรื่องผลการปฏิบัติ

สุนนาราชกุมารี ทูลถามว่า

“สาวกของพระผู้มีพระภาค ๒ คน มีศรัทธา มีศีล
มีปัญญาเท่าๆ กัน คนหนึ่งเป็นผู้ให้ คนหนึ่งไม่ให้
คนทั้งสองนั้น เมื่อตายไปแล้ว ฟังเข้าถึง สุคติโลก
สวรรค์ แต่คนทั้งสองนั้น ทั้งที่เป็นเทวดาเหมือนกัน
ฟังมีความพิเศษ แตกต่างกันหรือ”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ดูกร สุนนา คนทั้งสองนั้นฟังมีความพิเศษแตก
ต่างกัน คือ ผู้ให้เป็นเทวดาย่อมเหนือกว่าเทวดา

ผู้ไม่ให้ด้วยเหตุ ๕ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุข ยศ และอิปไตยที่เป็นของเทวดา ... จุตินจากเทวโลกนั้นแล้ว มาสู่ความเป็นมนุษย์ คนที่ให้ยอมเหนือกว่าคนไม่ให้ได้ด้วย...อายุ วรรณะ สุข ยศ และอิปไตยที่เป็นของมนุษย์ ... ถ้าคนที่ให้ เป็นบรรพชิต ย่อมเหนือกว่าคนที่ไม่ให้ด้วยเหตุ ๕ ประการ คือ เมื่อ (สมรวัส) ขอร้องก็รับ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ ยารักษาโรค ได้มาก เมื่อไม่ขอร้องก็รับได้น้อย และจะอยู่ร่วมกับเพื่อน พรหมจรรย์เหล่าใด เพื่อนพรหมจรรย์เหล่านั้นก็ ประพฤติต่อเธอด้วยกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม เป็นที่พอใจเป็นส่วนมาก...ยอมนำสิ่งเป็นที่พอใจ มาเป็นส่วนมาก”

สุมนาราชกุมาริพูลถามต่อว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็ถ้าคนทั้งสองนั้นบรรลุ อรหัต แต่คนทั้งสองนั้นทั้งที่ได้บรรลุอรหัตเหมือนกัน ทั้งมีความพิเศษแตกต่างกันหรือ”

พระพุทธเจ้า

“ดูกร สุมนา เราไม่กล่าวว่ามีเหตุแตกต่างกันใดๆ ในวิมุตติ กับ วิมุตติ”

สุนนาราชกุมารี

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ น้าอัศจรรย์ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญไม่เคยมี ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้านี้กำหนดได้ว่า ควรให้ทาน ควรทำบุญ เพราะบุญเป็นอุปการะแม่แก่เทวดา แม่แก่มนุษย์ แม่แก่บรรพชิต ฯ”

พระพุทธเจ้า

“อย่างนั้นสุนนา อย่างนั้นสุนนา ควรให้ทาน ควรทำบุญ เพราะบุญเป็นอุปการะแม่แก่เทวดา แม่แก่มนุษย์ แม่แก่บรรพชิต ฯ

ดวงจันทร์ปราศจากมลทิน เดินไปในอากาศย่อมสว่างกว่าหมู่ดาวทั้งปวงในโลก ด้วยรัศมี ฉันทิบุคคลผู้สมบุรณ์ด้วย ศิล มีศรัทธา ก็ฉันทนั้น ย่อมไพโรจน์กว่าผู้ตระหนี่ทั้งปวงในโลก ด้วยจาคะ”

พระองค์ยังรู้ข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่คติทั้งปวง เช่นรู้ว่าต้องปฏิบัติอย่างไรจึงจะมีชีวิตครอบครัวที่สุขสบาย ปฏิบัติอย่างไรเพื่อขึ้นสวรรค์ชั้นต่างๆ ปฏิบัติอย่างไรจึงจะได้บรรลู่เป็นพระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์

พระพุทธองค์ทรงรู้ว่าการกำเนิดมีก็อย่าง เทวโลก

พรหมโลก มีกี่ชั้น แต่ละชั้นเป็นอย่างไร ต้องสร้างเหตุ
อย่างไรบ้างจึงจะไปเกิดที่นั่นได้ ภพของเปรตมีกี่ชั้น นรกมี
กี่ชั้น สัตว์ทำกรรมอะไรไว้จึงต้องไปรับการทรมานในนรก

บางคนไม่เชื่อเรื่องนี้ และเสนอความเห็นว่าคุณ
พุทธองค์สอนเรื่องสวรรค์นรกตามความเชื่อของคนใน
สมัยนั้น ความคิดอย่างนี้เกิดจากความเชื่อที่ไม่มี (และ
ไม่ยากให้มี) บ้าง จากการไม่ศึกษาบ้าง คำตอบคือ ใน
ประการแรก ความเชื่อถือในสมัยพุทธกาลเรื่องสวรรค์
นรกมีหลากหลาย แม้แต่ผู้ที่บัญญัติเรื่องนี้ก็บัญญัติ
ไม่เหมือนกัน การพรรณนาของพระพุทธองค์ไม่เหมือน
ของเดิมที่มีอยู่

ประการที่สอง ถึงจะเหมือนกัน ความเชื่อว่าคุณ
พุทธเจ้าจะสอนอะไรที่ทรงรู้ว่าไม่จริงเพียงเพราะหวังผล
ในการเผยแผ่เป็นการดูหมิ่นพระพุทธเจ้าที่ค่อนข้างแรง
เพราะพระพุทธองค์ตรัสยืนยันบ่อยครั้งว่าการพูดเท็จ
ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม เป็นไปไม่ได้ (ไม่มีฐานะที่จะ
เป็นได้) สำหรับพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าไม่ได้คิดเอาเอง หรือเห็นนิมิต เรื่อง
ภพภูมิต่าง พระองค์ทั้งรู้ทั้งเห็นจึงจะเปิดเผยให้เรา
ทราบ ถ้าไม่มีพระพุทธเจ้า ตราบจนปัจจุบันนี้เราคงจะ

ไม่มีทางรู้ความจริงในเรื่องนี้

“...เปรียบเทียบเหมือนหลุมคูถ ลึกยิ่งกว่าหัวบุรุษ เต็มไปด้วยคูถ ลำดับนั้น บุรุษผู้มีตัวอันความร้อนแผดเผา ครอบงำ เหน็ดเหนียว สะทก สะท้าน หิวระหาย มุ่งมาสู่หลุมคูถนั้นแหละ โดยหนทางสายเดียว บุรุษตาดีเห็นเขาแล้ว ฟังกล่าวอย่างนี้ว่า บุรุษผู้เจริญนี้ ปฏิบัติอย่างนั้น ดำเนินอย่างนั้นและขึ้นสู่หนทางนั้น จักมาถึงหลุมคูถนี้ทีเดียว

โดยสมัยต่อมา บุรุษตาดีนั้น ฟังเห็นเขาตกลงในหลุมคูถนั้น เสวยทุกขเวทนาอันแรงกล้า เผ็ดร้อน แม้ฉันไค ดูกุรสารีบุตร เราย่อมกำหนดรู้ใจบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจ ฉันทัน เหมือนกันแล้ว บุคคลนี้ ปฏิบัติอย่างนั้น ดำเนินอย่างนั้น และขึ้นสู่หนทางนั้น เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก จักเข้าถึงกำเนิดดิรัจฉาน โดยสมัยต่อมา เราย่อมเห็นบุคคลนั้น เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เข้าถึงแล้วซึ่งกำเนิดดิรัจฉาน เสวยทุกขเวทนาอันแรงกล้า เผ็ดร้อน ด้วยทิพยจักษุอันบริสุทธิ์

“ลวงจักขุของมนุษย์”

ญาณความรู้ของพระพุทธเจ้าครอบคลุมทั้งความรู้เรื่องมนุษย์ และความรู้เรื่องโลก ครั้งหนึ่งพระองค์เคยเล่าถึงโลกว่าเหมือนมะขามป้อม ต้องอีก ๒,๐๐๐ กว่าปีในยุคนานอวกาศถึงจะมีใครถ่ายรูปพิสูจน์ได้ เทคโนโลยีของพระพุทธเจ้าสูงกว่า พระองค์ทรงรู้ส่วนประกอบของโลก และชีวิต เช่นเรื่อง ธาตุ ชันธุ อายตนะ

พระองค์ตรัสกับพระสารีบุตรว่าการกำเนิดของสัตว์มีสี่ประเภท คือ ๑ ข้าแรกเปลือกแห่งฟองเกิด ๒ ข้าแรกไส้ [มดลูก] เกิด ๓ เกิดในปลาเน่า ๔ เกิดโดยขับปล้น (เช่นเทวดา สัตว์นรก เป็นต้น)

ส่วนคติที่เกิดมี ๕ คือ นรก กำเนิดดิรัจฉาน เปרטวิสัย มนุษย์ เทวดา

“ดูกรสารีบุตร เราย่อมรู้ชัดซึ่งนรก ทางยังสัตว์ให้ถึงนรก (กำเนิดดิรัจฉาน เปרטวิสัย มนุษย์ เทวดา) และปฏิบัติอันจะยังสัตว์ให้ถึงนรก อนึ่ง สัตว์ผู้ดำเนินประการใด เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก ย่อมเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก (กำเนิดดิรัจฉาน เปרטวิสัย มนุษย์ เทวดา) เราย่อมรู้ชัดซึ่งประการนั้นด้วย”

พระพุทธเจ้ามีปัญญาหยั่งรู้มนุษย์แต่ละคนที่เข้าเฝ้าพระองค์อย่างถ่องแท้และจับพลัด เช่น รู้จักจิตนิสัยว่าปกติว่าเรง หรือขี้อาย เชื้อมั้นในตัวเองหรือขี้สงสัย ชอบสังคมหรือชอบอยู่คนเดียว พระองค์ทรงรู้ศักยภาพของแต่ละคนในการพัฒนาจิต และในขณะที่เฝ้าอยู่รู้ชัดว่าจิตใจของแต่ละคนในเวลานั้นกำลังมีอารมณ์อะไรอยู่ มีโลภ มีโกรธ สับสน วุ่นวาย หรือเคารพนับถือ พระองค์รู้หมด เหมือนคุณฉลากกระป๋องอาหารที่บอกส่วนประกอบ รวมถึงสารเคมี และวิตามิน ว่ามีเท่าไร พระพุทธเจ้าหยั่งรู้ความยิ่งและหย่อนของอินทรีย์คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นคุณธรรมที่มีบทบาทสำคัญที่สุดใน การบรรลุนิพพาน ที่จริงพระพุทธเจ้าไม่ต้องรอคอยให้ใครมาเฝ้าจึงจะรู้สิ่งเหล่านี้ แค่โน้มจิตถึงคนนั้นก็รู้ได้ทันที

ปกติเข้ามิดพระพุทธองค์ทรงตรวจโลก ด้วยญาณเหมือนเรดาร์ เพื่อรู้ว่าผู้พร้อมที่จะบรรลุนิพพานอยู่ตรงไหนบ้าง นอกจากธรรมชาติของบุคคลต่างๆ แล้ว พระพุทธเจ้ายังหยั่งรู้สภาวะจิตขั้นสูงอย่างลึกซึ้ง พระพุทธองค์รู้จักขั้นต่างๆ ของจิตสงบถึงขั้นสุดยอด พระองค์รู้เรื่องของรูปฌาน อรูปฌาน และนิโรธสมาบัติ ว่ามีลักษณะอาการเป็นเครื่องสังเกตอย่างไรบ้าง จะเข้า

อย่างไร แต่ละสภาวะเจริญงอกงามด้วยเหตุปัจจัยอะไร
บ้าง เสื่อมเพราะเหตุปัจจัยอะไรบ้าง

พระองค์คุ้นเคยกับสิ่งเหล่านี้ สูดยอดความ
ประณีตของจิต เหมือนพวกเราผู้จักกับหน้าของญาติสนิท
มิตรสหาย เป็นเรื่องธรรมดาของท่าน นักวิทยาศาสตร์
ลงทุนมหาศาลในการสร้างเครื่องตรวจสมอง แม้แต่ฉาน
ที่ ๑ เขายังไม่รู้จัก เราอาจจะเรียกพระพุทธเจ้าเป็นนัก
วิทยาศาสตร์ยิ่งใหญ่ของโลกก็ได้ แต่กลัวจะเป็นการให้
เกียรติที่ต่ำเกินไป

ในคืนที่พระพุทธองค์ตรัสรู้ พระองค์ได้วิชาสาม
ข้อ ข้อที่สำคัญที่สุดคือข้อที่สาม **ความรู้ในการละกิเลส
ทั้งปวง** ซึ่งเป็นตัวการพันทุกข์ของพระองค์ แต่ก่อนหน้า
นั้นพระองค์เกิดความรู้ในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดที่
ทำให้พระทัยของท่านถึงจุดสุกงอม **ข้อแรกคือการ
ระลึกชาติ** ไม่ใช่แค่ชาติสองชาติ ไม่ใช่พันชาติแสนชาติ
แต่ระลึกชาติเป็นกัปเป็นกัลป์

“...ตลอดสังวัฏกัปเป็นอันมากบ้าง ตลอด
วิวัฏกัปเป็นอันมากบ้าง ตลอดสังวัฏวิวัฏกัป
เป็นอันมากบ้างว่า ในภพนั้น เรามีชื่ออย่างนั้น
มีโคตรอย่างนั้น มีผิวพรรณอย่างนั้น มีอาหาร

อย่างนั้น เสวยสุข เสวยทุกข์อย่างนั้น ๆ มีกำหนดอายุเพียงเท่านั้น ครั้นจุติจากภพนั้นแล้ว ได้ไปเกิดในภพโน้น แม้ในภพนั้น เราก็ได้มีชื่ออย่างนั้น มีโคตรอย่างนั้น มีผิวพรรณอย่างนั้น มีอาหารอย่างนั้น เสวยสุขเสวยทุกข์อย่างนั้น ๆ มีกำหนดอายุเพียงเท่านั้น ครั้นจุติจากภพนั้นแล้ว ได้มาเกิดในภพนี้ ตถาคตย่อมระลึกชาติก่อนได้เป็นอันมาก พร้อมทั้งอาการ พร้อมทั้งอุเทศ ด้วยประการฉะนี้”

วิชาที่สองคือสิ่งที่เราเรียกด้วยภาษาชาวบ้านว่า ตาทิพย์

“ตถาคตย่อมเห็นหมู่สัตว์ที่กำลังจุติ กำลังอุปบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทราม ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักขุอันบริสุทธิ์ ล่วงจักขุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมว่า สัตว์เหล่านี้ประกอบด้วยกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ตีเตียนพระอรียเจ้าเป็นมิจฉาทิฎฐิ ยึดถือการกระทำด้วยอำนาจมิจฉาทิฎฐิ เบื้องหน้าแต่ตายไป เขาย่อมเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ส่วนสัตว์เหล่านี้ ประกอบด้วยกายสุจริต วจีสุจริต

มโนสุจริต ไม่ติเตียนพระอริยเจ้า เป็นสัมมาทิฏฐิ
ยึดถือการกระทำด้วยอำนาจ สัมมาทิฏฐิ เบื้อง
หน้าแต่ตายไป เขาย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์”

ปัญญา กรุณา สัมพันธ์กัน

พระพุทธเจ้าอยู่เพื่อโปรดสัตว์ เมื่อแรงดลบันดาล
สำคัญของใจมนุษย์คือตันทา ดับสนิทแล้วในพระหทัย
ของพระองค์ พระกรุณาคุณย่อมทำหน้าที่ทดแทน เพราะ
ฉะนั้นพระองค์ทรงใช้พระปัญญาคุณทำงานตอบสนอง
ความต้องการนำสัตว์โลกออกจากทุกข์ ปัญญาของ
พระพุทธองค์จึงปรากฏชัดที่สุดในการสั่งสอนหลักพระ
ธรรมวินัยเพื่อโปรดสัตว์

พระพุทธเจ้าสร้างสถาบันสงฆ์เพื่อรองรับผู้มีจิต
ศรัทธาแรงกล้าในการศึกษาและปฏิบัติเพื่อพ้นทุกข์
พระองค์กำหนดพระวินัยและข้อวัตรปฏิบัติโดยจุด
ประสงค์ที่การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อที่สุดต่อการบรรลุ
ธรรม และพระองค์ประสบความสำเร็จอย่างไม่น่าเชื่อ
พระภิกษุและภิกษุณีบรรลุธรรมมากมาย

ในสังคมที่ยึดมั่นอย่างเหนียวแน่นในระบบชั้น
วรรณะ พระองค์สามารถจัดสรรบรรยาการที่ทำให้พระ

สาวกที่มาจากหลายชั้นชาติวรรณะให้อยู่ร่วมกันอย่าง
สมานสามัคคี การที่สถาปนานี้อยู่ได้ถึง ๒,๕๔๙ ปี และทำ
หน้าที่สืบทอดพระธรรมวินัยทั้งด้วยหลักคำสอน หลัก
ปฏิบัติ และหลักการบรรลุมรรณมได้ตลอด เป็นเครื่องพิสูจน์
ปัญญาของพระองค์อย่างดี

ในการสอนผู้ที่เข้าเฝ้า ไม่ว่าจะ เป็น เทวดา หรือ
มนุษย์ ผู้ศรัทธาหรือไม่ศรัทธา ผู้มีกิเลสมากหรือมีกิเลส
น้อย พระพุทธองค์สามารถจัดการสอนให้เหมาะสมแก่ผู้
ฟังอย่างน่าอัศจรรย์ ไม่ว่าจะด้วยเนื้อหา สำนวน การอุปมา
อุปมัย หรือในการเลือกกาลเทศะที่จะอำนวยผล

พระกรุณาคุณ

เมื่อพระพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข คือความสุขของ
การตรัสรู้พอสมควรแล้ว สิ่งแรกที่เกิดขึ้นในพระทัยคือ
ปัญหาการช่วยสัตว์อื่นให้ตรัสรู้ตาม ในชีวิตที่เหลืออยู่
ควรจะทำอะไรให้เป็นประโยชน์และเกิดความสุขกับโลก
ทุกโลกให้มากที่สุด ในระยะเริ่มแรกท่านไม่แน่ใจว่าจะ
มีใครสามารถทำตามพระองค์ได้ เพราะธรรมะชั้นสูง
ละเอียดลึกซึ้งเหลือเกิน

อย่างไรก็ตาม พระพรหมช็อ ทำวสหมบดี ลงมา

การจะพระองค์แล้วยืนยันว่า ยังมีผู้ที่มีบารมีพอจะเข้าใจ และอาราธนาพระองค์ให้ “เปิดประตูสู่ความไม่ตาย” สำหรับผู้ที่รอคอย จากนั้นพระพุทธเจ้าไม่อยู่เฉยๆ ตลอด ๔๕ พระพรรษา พระองค์ทรงสั่งสอนเทวดาและมนุษย์ ให้รู้จักทางพ้นทุกข์ โดยไม่เคยเห็นแก่เหน็ดเหนื่อย แม้แต่นิดเดียว ในพระหทัยของพระองค์ เครื่องดลบันดาลใจคือความกรุณาที่ไม่มีที่สุดไม่มีประมาณ

เมื่อพระองค์ไม่จำเป็นต้องห่วงตัวพระองค์เองอีกแล้ว ท่านมีกำลังช่วยสัตว์อื่นได้เต็มที่ โปรดสัตว์โดยไม่ต้องการสิ่งใดตอบแทนแม้แต่ศรัทธาหรือความรู้สึก ขอบคุณของผู้ที่รับประโยชน์ พระพุทธเจ้าทรงใช้ชีวิตแนะนำพร่ำสอน เปิดเผย ชี้แจง เหมือนต้นไม้ใหญ่ให้ร่มให้ผล คือธรรมชาติของพระพุทธเจ้าเป็นเช่นนั้นเอง

พระพุทธเจ้าเคารพพระธรรม พระองค์จึงสอนธรรมะที่ไหน เมื่อไร ให้ใคร ก็เหมือนพระองค์ฝากยาวิเศษอันล้ำค่าให้เป็นของขวัญ ผู้ที่มาฟังธรรมหรือมาบวชได้ รับความเมตตากรุณาจากพระองค์เท่าเทียมกัน และเหมาะแก่กำลังและศักยภาพของผู้รับ

พระองค์มองทุกคนเป็นสัตว์มีทุกข์ ต้องการยาวิเศษคือธรรมะ ความรู้ลึกของพระพุทธเจ้าต่ออราहुล

พระราชโอรส และต่อเทวทัต ผู้วางแผนทำลายพระศาสนาที่ไม่ต่างกัน พระพุทธเจ้าสั่งสอนคนทุกประเภททุกเพศทุกวัย ผู้ชายผู้หญิง แก่ชรา หนุ่มสาว และเด็ก พระพุทธองค์สอนหมดและได้ผลมากที่สุดเท่าที่บุญบารมีและกรรมของเขาอำนวย

พระองค์สอนคนรวย คนจน คนอ่อนน้อม คนก้าวร้าว อย่างสม่ำเสมอ ไม่ปฏิเสธใคร บางคนมาอย่างอาพาตพยาบาล พระองค์ตอบสนองของความเกลียดชังด้วยความสงเคราะห์ที่ยิ่งกว่าคนนั้นสามารถให้กับคนที่เขารักมากที่สุดในโลก

ถึงแม้ว่าคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นที่พอใจของปัญญาชนเป็นพิเศษ รวมถึงผู้บริหารประเทศชาติต่างๆ พระองค์ไม่เคยหวั่นไหวเพราะโลกธรรม พระองค์ไม่เคยคิด เอาใจ หรือให้เวลาแก่ผู้มีอำนาจมากกว่าคนอื่น พระองค์ถือพระธรรมเป็นหลัก พระธรรมเป็นเกณฑ์อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

พระองค์เคยเดินทางหลายสิบกิโลเมตรเพื่อโปรดผู้พร้อมที่จะเห็นธรรมแก่คนเดียวหลายครั้งจนเป็นเรื่องธรรมดา และผู้ที่พร้อมนั้น เป็นคนเลี้ยงวัวก็มี คนเป็นโรคเรื้อนก็มี พระพุทธองค์สอนอยู่เสมอว่า ความสูงความต่ำ

ของคน ไม่ได้อยู่ที่ชาติกำเนิด ยศถาบวรรดาศักดิ์ หรือ อำนาจ หากอยู่ที่การกระทำด้วยกาย วาจา ใจ

พระพุทธเจ้ารับผู้มีศรัทธาในชีวิตพรหมจรรย์เข้าสู่สถาบันสงฆ์ โดยไม่คำนึงถึงชั้นวรรณะ พราหมณ์บวชก็หมดความเป็นพราหมณ์ตั้งแต่วันบวช จันฑาลก็หมดความเป็นจันฑาล พระองค์ตรัสว่าเหมือนแม่น้ำต่างๆ ไหลไปสู่ทะเล ถึงทะเลแล้ว ทุกสายย่อมสิ้นชื่อและความเป็นแม่น้ำของตนทันที

งานสอนของพระพุทธองค์ไม่ได้จบลงที่มนุษย์เท่านั้น ท่านยังเป็นศาสดาของหมู่เทวดาด้วย ตอนกลางคืนดึกๆ เทวดาจะขอบเข้าเฝ้าถามปัญหาธรรมะ หรือให้พระพุทธเจ้ารับรองความเข้าใจของตนว่าถูกต้อง พระองค์สอนเทวดาด้วยความเอ็นดู รับรองบ้าง ไม่รับรองบ้าง เปิดเผยความจริงของธรรมชาติให้เทวดาฟัง และเตือนไม่ให้ประมาท

อย่างไรก็ตาม คงต้องเป็นเรื่องธรรมดาเหมือนกันว่าหมู่เทวดาที่ไม่ศรัทธาก็มี พระพุทธเจ้าเคยตรัสว่าเทวดาที่หลงเพลิดเพลินในสวรรค์สมบัติ กลัวพระองค์กันมาก เหมือนสัตว์ป่าทั้งหลายกลัวราชสีห์ ทั้งนี้เพราะถ้าฟังธรรมต้องตระหนักรู้ว่าแม้สวรรค์ที่ตนรักนั้นก็

ไม่เที่ยง เป็นข่าวร้ายที่เทวดากลุ่มนี้ไม่อยากฟังที่สุด

พอเสร็จจากการสอนเทวดา พระองค์มีเวลาพักผ่อนนิดเดียวก่อนนั่งสมาธิใช้ญาณดูว่าวันนี้มีใครที่ไหนบ้างที่มีอินทรีย์สุกกอมพอที่จะเห็นธรรม เสร็จแล้วพระองค์ออกไปโปรดสัตว์ในรูปแบบที่เราเรียกว่าบิณฑบาต

กลับวัดหลังบิณฑบาต พระพุทธเจ้ายังทำประโยชน์ต่อ ตอนกลางวันพระองค์อบรมฆราวาส ตอนเย็นท่านสอนพระสงฆ์ ให้พุทธโอวาทแล้ว พระองค์มักจะตรัสว่า

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย

**กิจใดที่ศาสดาผู้แสวงหาประโยชน์เกื้อกูล
ผู้นุเคราะห์เอื้อเอ็นดู พึงกระทำแก่สาวก
กิจนั้นเรากระทำแล้วแก่เธอทั้งหลาย ดูกร
ภิกษุทั้งหลาย นั้นโคนไม้ นั้นเรือนว่าง ขอเธอ
ทั้งหลายจงภาวนาเถอะ อย่าประมาท อย่า
ต้องเป็นผู้เดือดร้อนใจในภายหลังเลย นี่คือ
อนุศาสนีของเราสำหรับเธอทั้งหลาย ฯ”**

ในการโปรดสัตว์ พระองค์ใช้ปัญญาตลอด อิทธิฤทธิ์พระองค์มีพร้อม แต่ไม่ค่อยให้ใครเห็น เพราะไม่ต้องการให้ใครศรัทธาพระองค์เพียงเพราะเรื่องนี้ ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้เข้าเฝ้าพระองค์มัวแต่ตื่นเต้นกับเรื่องที่ไม่นำออกจาก

ทุกข์ และพระองค์ไม่ต้องใช้ฤทธิ์รักษาโรคกาย เป็นหมอ
ธรรมดา เพราะท่านทรงมุ่งที่จะให้สัตว์ทั้งหลายพ้นจาก
วิญญูสงสาร ไม่ใช่แก้อาการของโรคกายในชาติเดียวเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม พระพุทธองค์ยังแสดงปาฏิหาริย์เป็น
ครั้งคราวเพื่อประโยชน์ในการโปรดสัตว์เป็นกรณีพิเศษ
อย่างเช่น เพื่อทำลายความยึดมั่นถือมั่นของพระพุทธ
บิดาว่าพระพุทธองค์ยังเป็นพระราชโอรสเหมือนเดิม ซึ่ง
ความเชื่อนี้เป็นการปิดบัง ทำให้พระพุทธบิดาไม่สามารถ
บรรลุธรรมได้ หรืออีกโอกาสหนึ่งเมื่อโปรดองคฺุลิมาล ซึ่ง
ต้องทำให้อยู่ในสภาพงวยง จึงจะยอมหยุดเพื่อฟังธรรม

บางครั้งพระพุทธองค์ตรัสอย่างสละสลวย บางครั้ง
อย่างตรงไปตรงมา บางครั้งพระองค์ตรัสอย่างละเอียด
เช่นแบ่งซอยความคิดผิดของลัทธิศาสนาต่างๆ ออกเป็น
๖๒ ประเภท บางครั้งตรัสกะทัดรัดมาก ไม่ก็คำ บางครั้ง
ท่านอธิบายเรื่องลึกซึ้งซึ่งฟังยาก บางทีพูดเรื่องง่ายๆ ด้วย
การอุปมาที่ชวนสนุก อย่างเช่นเปรียบเทียบการฝึกจิตกับ
การเลี้ยงโค หรือเปรียบพระไม่ดีกับอิกา เทียบคนเห็นแก่
กินกับจระเข้ เป็นต้น

พระองค์ตรัสเฉพาะสิ่งที่เป็นความจริง เป็นประโยชน์
และถูกกาลเทศะ พระองค์ยังมีอารมณ์ขันด้วย เล่นคำ

ได้เก่งที่สุด บรรดาพระสาวกจะมีเรื่องชวนยิ้มให้ฟังบ่อย โดยเฉพาะตอนอบรมเรื่องพระวินัย ขอยกตัวอย่าง ...

“สมัยต่อมา ภิกษุรูปหนึ่งถูกความกระสัน เบียดเบียน ได้ตัดองค์กำเนิดของตนเสีย ภิกษุทั้งหลาย ... กราบทูลเรื่องนั้นแต่พระผู้มีพระภาค พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย โมฆบุรุษนั้น เมื่อสิ่งที่จะพึงตัดอย่างอื่น ยังมี ไพล่ไปตัดเสียอีกอย่าง ภิกษุไม่พึงตัดองค์กำเนิดของตน รูปใดตัด ต้องอาบัติอุลลัจจัย ฯ”

ทุกๆ เรื่องที่พระพุทธเจ้าสั่งสอน เราสามารถมองเห็นพุทธคุณได้ชัดเจนอยู่เสมอ พระองค์โปรดสัตว์ด้วยจิตที่เป็นอิสระจากกิเลส ด้วยความกรุณาเป็นแรงดลบันดาลพระทัย และโดยมีปัญญากำกับอยู่ตลอดเวลา

แต่ในบางเรื่อง พระพุทธองค์จะทรงพูดตรงๆ ทั้งๆ ที่รู้ว่าผู้ฟังอาจจะไม่ชอบ พระองค์จะไม่ปิดบังอำพราง บางเรื่องจะเป็นความคิดความเชื่อของพราหมณ์ในสมัยนั้น ท่านก็ไม่ค้าน แต่ถ้าเป็นความคิดความเชื่อที่ผิดๆ โดยเฉพาะเรื่องกฎแห่งกรรม พระพุทธองค์ต้องพูดเหมือนกัน อย่างเช่น ความเชื่อเรื่องชั้นวรรณะ ว่าเกิดในตระกูลพราหมณ์เป็นคนบริสุทธิ์ทันที บริสุทธิ์เพราะกำเนิด

พระพุทธองค์ไม่ยอม ความคิดอย่างนี้ที่ขัดกับหลักกรรม พระองค์ย้ำเสมอว่า **เราได้ดีเพราะการทำความดี เราชั่วเพราะการทำความชั่ว ไม่ใช่เพราะชาติกำเนิด**

พระพุทธองค์เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญา ถึงพร้อมด้วยความเมตตากรุณา เรายังไม่รู้ว่าปัญญาคืออะไร อ่านพระไตรปิฎกจะได้อะไร ยังไม่รู้ว่าความเมตตากรุณาที่แท้จริงเป็นอย่างไร อ่านพระไตรปิฎกจะได้อะไร ถ้ามองพระพุทธองค์ในแง่เป็นผู้ที่ละทุกข์ ละกิเลส ท่านละทุกข์อย่างโดยสิ้นเชิง ถ้าเป็นแง่บำเพ็ญ ท่านบำเพ็ญสิ่งที่ดีงามทุกอย่างถึงที่สุด ไม่มีสูงกว่า แล้วเราทั้งหลายเป็นผู้ที่มีบุญอย่างยิ่ง ที่เราเป็นชาวพุทธ เราเป็นผู้ที่ถือว่า เป็นลูกของพระพุทธเจ้า

การกล่าวถึงคุณของพระพุทธเจ้าคงไม่มีที่จบง่าย ๆ แต่ในที่นี้ จะขอคัดลอกพระพุทธพจน์เพื่อเป็นการสรุปความ

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้เอย เมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่ออรรถประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย บุคคลผู้เอยเป็น

โฉน คือ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธ
 ... ความปรากฏแห่ง พระตถาคต อรหันต
 สัมมาสัมพุทธเจ้า หาได้ยากในโลก
 ... พระตถาคต เมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้น
 เป็นอัจฉริยมมนุษย์
 ...กาลกิริยาของ... พระตถาคต เป็นเหตุเดือด
 ร้อนแก่ชนเป็นอันมาก
 ... พระตถาคต เมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้น
 เป็นผู้ไม่มีที่สอง ไม่มีใครเช่นกับพระองค์ ไม่มี
 ใครเปรียบ ...เป็นผู้เลิศกว่าสัตว์ทั้งหลาย
 ...ความปรากฏขึ้นแห่งพระตถาคต เป็นความ
 ปรากฏแห่งจักขุใหญ่ แห่งแสงสว่างใหญ่ แห่ง
 โอบาสใหญ่ แห่งอนุตตริยะะ ๖ เป็นการกระทำ
 ให้แจ้งซึ่งปฏิสัมภิตา ๔ เป็นการแทงตลอด
 ธาตุเป็นอันมาก เป็นการแทงตลอดธาตุต่างๆ
 เป็นการกระทำให้แจ้งซึ่งผล คือ วิชาและ
 วิมุตติ เป็นการกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติผล
 สกทาคามีผล อนาคามีผล อรหันตผล...”

พระพุทธคุณมีรายละเอียดอีกมากมาย ในที่นี่ได้
 เล่าพอเป็นตัวอย่างเท่านั้น ยิ่งศึกษา ยิ่งระลึกถึงก็ยังมี

ความสุข ขอให้ผู้อ่านพิจารณาต่อ

พระธรรม

ธรรมะเป็นที่พึ่งของสัตว์อันสูงสุด ส่วนที่พึ่งอีกสองข้อคือพระพุทธและพระสงฆ์นั้น ปรากฏได้เพราะมีพระธรรมเป็นกฎตายตัวของธรรมชาติอยู่แล้ว พระพุทธเจ้าคือพระพุทธเจ้า พระสงฆ์คือพระสงฆ์เพราะการเข้าถึงธรรม ในบางยุคไม่มีพระพุทธเจ้า ไม่มีพระสงฆ์ แต่พระธรรมคงอยู่เหมือนเดิม เพราะธรรมะคือความจริง พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์ประเสริฐเพราะธรรม

ธรรมะเป็นสรณะเพราะ **“ทรงไว้ซึ่งผู้ทรงธรรมจากการตกไปสู่โลกที่ชั่ว”** คือผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างถูกต้องหลักย่อมพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนในชาติปัจจุบัน และยังสบายใจได้ว่าตายแล้วจะไม่ต้องไปเกิดในที่ลำบากหรือทรมาน ส่วนผู้ที่ทะเลาะไปรุ่งในธรรมชั้นสูงจะพ้นจากทุกข์ทั้งปวง ในเมื่อพระธรรมมีพลังอัศจรรย์ขนาดนี้ ท่านจึงเรียกว่า **เกษม** คือ **ให้ความปลอดภัยอย่างยิ่ง**

ธรรมะชั้นปริยัติคือหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่

๑. เปิดเผยธรรมชาติของมนุษย์และโลก และ

๒. **ชี้แจงวิธีปฏิบัติเพื่อละความโลภ ความโกรธ**

ความหลง

ซึ่งตรงตามพุทธพจน์ว่า เราสอนแต่ทุกข์ และความ
ดับทุกข์

ธรรมะชั้นปฏิบัติคือคุณธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย
การพยายามดำเนินชีวิตตามหลักคำสั่งสอนของพระ
พุทธองค์

ธรรมะชั้นปฏิบัติ คือ มรรคผล นิพพาน

ธรรมะเป็นที่พึง “ในเบื้องต้น ในท่ามกลาง และ
ในที่สุด”

ธรรมะเป็นที่พึง **ในเบื้องต้น** เพราะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง
ต้องว่าอะไรเป็นอะไร ให้ทราบเรื่องบุญเรื่องบาป สิ่งควร
และไม่ควร เรื่องสุขเรื่องทุกข์ เรื่องความเจริญเรื่องความ
เสื่อม เรื่องสิ่งสูงสุดที่เราควรจะได้จากชีวิต และเรื่อง
หนทางไปสู่สิ่งนั้น แคร้รู้เป็นสัญญาความจำเอาไว้ เราก็ได้
กำไรมหาศาลแล้ว อย่างน้อยก็ป้องกันไม่ให้เราหลงไหล
เพราะแรงความเชื่อถือผิดๆ และค่านิยมต่ำทราม

ในท่ามกลาง ธรรมะเป็นที่พึงในฐานะสิ่งดีงามที่
เราปฏิบัติด้วยกาย วาจา ใจ อย่างเช่น สติ วิริยะ ความ
เพียร ความอดทน ปัญญา เป็นต้น ซึ่งให้ความปลอดภัย

และความสุขว่าคุณภาพชีวิตเราสูงขึ้นเรื่อยๆ

ในที่สุด ธรรมะเป็นที่พึ่งในระดับอริยมรรคอริยผล ความสงบ ความเมตตากรุณา ปัญญามั่นคงไม่เสื่อมแล้ว ไม่มีกิเลสบีบคั้นจิตใจก็สุขที่สุดแล้ว

ธรรมะของพระพุทธเจ้าเรียกว่า สวากขาโต ตรัสไว้ดีแล้ว เพราะเป็นระบบองค์รวมที่สมบูรณ์บริบูรณ์ ไม่มีส่วนใดขาด ส่วนใดเกิน คำสอนของพระพุทธเจ้าชี้แจงความจริงของธรรมชาติทั้งภายใน และภายนอก เปิดเผยสิ่งสูงสุดที่เราควรจะได้จากชีวิต และหนทางที่จะเข้าสู่สิ่งนั้น ความรู้ที่ควรทราบเรื่องการปฏิบัติมีครบ ไม่ว่าจะสิ่งที่เป็นอุปการคุณต่อการปฏิบัติ หรือในสิ่งที่เป็นอุปสรรค ร้ายละเอียดในการบำเพ็ญ และการละพระองค์สอนหมด เราศึกษาและปฏิบัติธรรมได้ดีแล้ว ไม่มีกิเลสตัวไหนที่จะครอบงำจิตใจเราได้

ถ้าหากว่าพวกเราทั้งหลายไม่เคยรู้จักกับพระพุทธเจ้า ไม่เคยรู้จักคำสอนของพระองค์ ซึ่งเราเรียกรวมๆ ว่าคือธรรมะ ชีวิตของเราจะเป็นอย่างไรใหม่ อาตมาว่าต้องแยกว่านี่แน่นอนทุกคน ถึงแม้ว่าเราอาจจะถ่อมตนว่า เรายังไม่ค่อยรู้เรื่องอะไร ไม่ค่อยจะก้าวหน้า ก็ไม่เป็นอะไร ค่อยเป็นค่อยไปเรื่อยๆ อาตมาว่ายังดีกว่าไม่ได้เข้า

มาในศาสนานี้เลย ตราบใดที่มีชีวิตอยู่ เรามีโอกาสที่จะพัฒนาต่อไป มีธรรมะเป็นที่พึ่ง เป็นแนวทาง เป็นแผนที่ที่ไม่เคยทำให้ผู้ทำตามต้องผิดหวัง

พระสงฆ์

พระพุทธเจ้าตรัสในธรรมบทว่า

**“ไม่ว่าัญชนิดไหน ที่ผู้ใคร่บุญพึงบูชาตลอดปี
การบูชาญั้นมีค่าไม่เท่าหนึ่งในสี่ของการ
ยกมือไหว้ท่านผู้ปฏิบัติตรงตามอริยมรรคแม้
เพียงครั้งเดียว**

**การไหว้บุคคลเช่นนั้นประเสริฐกว่าเป็นไหน ๆ
ผู้กราบไหว้ อ่อนน้อมถ่อมตัวต่อผู้ใหญ่เป็น
นิจศีล ย่อมเจริญด้วยคุณธรรมสี่ประการคือ
อายุ ชื่อเสียง สุข และกำลัง”**

ถึงแม้ว่าพระพุทธองค์ทรงรับรองว่า ผู้ใดปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ สามารถพ้นทุกข์เหมือนพระพุทธองค์ได้ก็ตาม แต่ถ้าหากว่าไม่มีตัวอย่างของจริงให้เห็น ลึกลงไป เราคงไม่เชื่อกันนัก ถ้าสมมุติว่าตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงทุกวันนี้ ยังไม่เคยมีใครประสบความสำเร็จสักคน เราคงต้องสงสัยว่า มรรคผลนิพพานเหลือวิสัยกระมัง หรือถึงจะ

เคยมี มาถึงตอนนี้ก็หมดสมัยแล้ว

ถ้าไม่มีพระสงฆ์เป็นตัวอย่าง เราคงสูญเสียความสงสัยนี้ไม่ได้ โคมหน้าของความสำเร็จอาจจะไม่น่าเกลียด หรือน่ากลัว เท่าสหายในเสนามารบางตัวก็จริง แต่ความสงสัยเป็นกิเลสที่ร้ายแรง เพราะไม่มีสิ่งใดมีอำนาจบ่อนทำลายความอดทน ความพยายามของเราเท่าความลังเลสงสัย

อย่างไรก็ตาม เราโชคดีว่า ตั้งแต่สมัยพุทธกาล จนถึงทุกวันนี้ โลกมีพระอรียเจ้าให้ความร่มเย็นแก่ผู้มีศรัทธาไม่ขาดสาย พระอรียสงฆ์นี้ประกอบด้วยทุกคนที่ได้บรรลุนิพพานตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป มีสมาธิทั้งฝ่ายนักบวช และฝ่ายฆราวาส ทั้งผู้ชายและผู้หญิง พระอรียเจ้าทั้งหลายเป็นพยาน ท่านได้พิสูจน์ด้วยชีวิตของท่านเองว่า การปฏิบัติมีผลจริง ไม่ใช่แค่ปรัชญา ไม่ล้าสมัย พระอรียสงฆ์เป็นผู้พิสูจน์ว่าการปฏิบัติย่อมมีผลจริงทุกยุคทุกสมัย

พระอรียเจ้าเป็นที่พึ่งแก่เราได้

ในการเป็นพยาน เป็นกำลังใจ

ในการเป็นตัวอย่างในภาคปฏิบัติ

ในการอบรมสั่งสอนธรรมะ

ในการเป็นเนืองนาบุญอันยิ่งใหญ่

ถ้าเราอ่านประวัติของครูบาอาจารย์ จะได้กำลังใจมาก เมื่อเห็นว่าท่านไม่ใช่ผู้วิเศษอะไรตั้งแต่เด็ก ส่วนมากก่อนบวช ท่านเป็นชาวบ้านธรรมดา การศึกษาทางโลกมีไม่มาก แต่ท่านฉลาดหลักแหลมที่เดียวในการบริหารใจ และการศึกษาความจริงของชีวิต โดยเฉพาะในชั้นละเอียดภายใน

แต่ก่อนที่ท่านปราบปรามกิเลสได้ ท่านต้องสู้อย่างเต็มความสามารถ เมื่อเรารู้ว่าแม้แต่ครูบาอาจารย์ผู้มีการมีสูง ยังต้องผ่านขั้นตะเกียกตะกายเหมือนกับตัวเรา เราจะไม่ต้องน้อยใจ หรือท้อแท้กับข้อบกพร่องของตัวเอง การระลึกถึงพระอริยสงฆ์จึงมีผลดีต่อการปฏิบัติของเราได้มาก

ที่ท่านได้ปล่อยวางกิเลสถึงขั้นที่เรียกว่า อริยมรรค อริยผล เป็นผู้ควรแก่การบูชา การอุปัฏฐาก อุปถัมภ์ ควรแก่การกราบ การไหว้ การอัญชลีนั้น ก็เพราะความ پاکเพียร การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบของท่าน เพราะความอดทน เพราะท่านไม่เคยสงสัยว่าการปฏิบัติมีผลจริง ท่านทำอย่างสม่ำเสมอ เอาชีวิตเป็นเดิมพัน จนในที่สุดท่านก็ประสบความสำเร็จ พิสูจน์ได้เลยว่าธรรมะนี้เป็นของ **อกาลิโก** จริงๆ ไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา ไม่ขึ้นอยู่กับ

ว่า เราเป็นผู้ชาย เป็นผู้หญิง เป็นชาวตะวันออก เป็นชาว ตะวันตก เป็นคนจากที่ไหน เป็นคนรวย คนจน ทุกคนมี สิทธิเสมอกัน ในการฝึกตนให้พ้นจากบ่วงแห่งมาร

รู้แค่นี้ ระลึกได้แค่นี้ ก็เกิดปีติได้แล้ว

อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์ที่ควรแก่ความเคารพ นับถือยังมีอีกประเภทหนึ่ง นั่นคือ สมมุติสงฆ์ พระภิกษุ สามเณร และนักบวชหญิงส่วนมาก มากกว่าร้อยละเก้าสิบกว่า ยังไม่ใช่พระอริยสงฆ์ ท่านจึงมีชื่อว่า **สมมุติสงฆ์** คือเป็นนักบวชปุถุชนและกัลยาณชนที่ยินดีดำเนินชีวิตภายในกรอบของพระวินัยของสงฆ์ สถาบันสงฆ์ อยู่ได้ตลอด ๒,๕๔๙ ปีเพราะสมมุติสงฆ์เป็นหลัก

เมืองไทยยังเป็นเมืองพุทธอยู่ได้เพราะมีสมมุติสงฆ์ เรายังมีพระไตรปิฎกให้ศึกษาเพราะความเพียรพยายาม สืบทอดคำสั่งสอนของพระพุทธองค์อย่างต่อเนื่องของ สมมุติสงฆ์ เมื่อเป็นเช่นนั้นชาวพุทธเราน่าจะยอมรับว่า สถาบันสงฆ์ เป็นสถาบันที่มีบุญคุณต่อเราอย่างยิ่ง และ นอกจากนั้นการที่พระอริยบุคคล และกัลยาณชน ผู้มี จิตใจดีงาม ส่วนใหญ่เคยเห็นธรรมและใช้ชีวิตอยู่ใน สถาบันนี้ เราน่าจะถือว่าเป็นสถาบันที่ประเสริฐสุดในโลก

สถาบันสงฆ์ของเราในเมืองไทย ไม่เคยเศร้าหมอง

เพราะยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ไม่เคยร่วมมือกับรัฐในการ
แสวงหาอาณานิคม ไม่เคยสนับสนุน หรือยุให้เกิดสงคราม
แม้แต่การข่มเหงหรือกดดันผู้ที่นับถือศาสนาอื่นก็ไม่เคยมี
สรุปแล้วว่าไม่มีสถาบันศาสนาที่ไหนในโลกที่ยืนย่นอย่าง
นี้ได้ มันไม่น่าประทับใจได้อย่างไร

เมื่อเรายอมรับในความน่าเคารพนับถือของ
สถาบันสงฆ์แล้ว พระภิกษุสามเณรซึ่งเป็นสมาชิกของ
สงฆ์มีหน้าที่รักษาสถาบันไว้ไม่ให้เสื่อม หรือในหน้าที่
เสื่อมแล้วช่วยกันฟื้นฟูให้ได้ ไม่ว่าจะในด้านพระธรรม หรือ
ด้านพระวินัย ส่วนฆราวาสมีหน้าที่บำรุงสถาบันสงฆ์ด้วย
สติปัญญา ในทางที่ส่งเสริมการศึกษา การปฏิบัติ และ
การเผยแผ่ธรรมะของสงฆ์ที่ถูกต้อง

การรักษาธรรมเนียมการกราบการไหว้พระสงฆ์
เป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความรู้สึกที่ดี และความ
สัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างฆราวาสและพระสงฆ์ จริงอยู่
พระเณรบางรูปอาจจะดูไม่ค่อยเรียบร้อย แต่เราควรมอง
ท่านว่าบริสุทธิ์จนกว่าพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดจะไม่ดีกว่า
หรือ พระพุทธองค์เคยตรัสว่าพระปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ
บางองค์ ดูไม่ค่อยน่าเลื่อมใสก็มี เหมือนผลไม้ที่สุกใน
น่านอก ในทำนองเดียวกัน บางรูปเหมือนผลไม้ที่เน่าใน

แต่สุกนอก **เรื่องนี้สอนว่า อย่าเพิ่งด่วนสรุป หรือ ตัดสินใครง่าย ๆ โดยเฉพาะนักบวช**

เพราะฉะนั้นการกราบไหว้พระสงฆ์ทุกรูป (นอกจากในกรณีที่อยู่แน่ชัดว่าทุศีล) มีเหตุผลหลายประการ

ประการที่หนึ่ง คือการมองว่าท่านเป็นตัวแทนของสถาบันอันประเสริฐที่มีบุญคุณต่อตัวเรา ครอบครัว พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย แม่จันกระทั่งบรรพบุรุษและประเทศชาติ เราเป็นตัวแทนของชาวพุทธฝ่ายฆราวาส เรากราบท่านผู้เป็นตัวแทนของสถาบันสงฆ์

ประการที่สอง การกราบนักบวชในพระพุทธศาสนา คือการกราบผู้มีศีลมากกว่าเรา **เป็นการรักษาและตอกย้ำค่านิยมดั้งเดิมของสังคมไทยที่ถือเอาศีลเป็นเครื่องวัดคุณค่าของคน ไม่ใช่เงินทอง**

ประการที่สาม ถ้าพระที่เรากราบเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เรากราบคารวะท่านเราก็ได้บุญมาก เพราะท่านเป็นเนืองนาบุญอันยิ่งใหญ่ แต่ถ้าท่านยังไม่ถึงขั้นนั้น การกราบไหว้ของเรายังเป็นประโยชน์ต่อท่าน เพราะเป็นการเตือนสติท่านว่าต้องประพฤติพรหมจรรย์ให้เหมาะแก่ความเคารพนับถือของโยม

เรื่องการกราบพระสงฆ์ยังเป็นที่ถกเถียงกันบ้าง

บางสำนักสอนให้กราบพระ ๑ ครั้ง บางสำนักสอนให้กราบ ๓ ครั้ง ใครถูกใครผิด คนที่ชอบเถียงกันในเรื่องพรรคนั้นนั่นแหละที่ผิด เราไปสำนักไหน เราปรับตัวให้เข้ากับมติของสำนักนั้นก็จบเรื่อง ไม่ต้องกระซิบนินทาว่า เขากราบพระแค่หนึ่งเดียวนะ หรือ เขากราบพระตั้งสามหนนะอะไรทำนองนี้

ในวัดป่าทางอีสาน ท่านให้กราบสามหน อาตมาเข้าใจเหตุผลว่า พระแต่ละรูปเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ กราบสามหน **กราบครั้งที่หนึ่ง** เราอาจนึกอยู่ในใจว่าเรากำลัง **กราบพุทธภาวะ** ที่มีอยู่ในใจท่าน คือ **กราบความรู้ ความตื่น ความเบิกบาน** เท่าที่มีในจิตใจของท่าน ไม่รู้ว่าจะมีมากน้อยแค่ไหน แต่มีเท่าไร เราก็กราบเท่านั้น **กราบหนที่สอง** เรากราบ **กุศลธรรมที่ปรากฏในจิตใจของท่าน** และ **กราบหนที่สาม** เรากราบ **การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบของท่าน** เท่าที่มีอยู่ ในกรณีที่เรารู้จักพระที่เรากราบเป็นการส่วนตัว หรือเป็นลูกศิษย์ของท่าน การระลึกอย่างนี้ด้วยความซาบซึ้งในคุณธรรมและบุญคุณ อาจทำให้เกิดปีติก็ได้

การภาวนา

ในหมู่นักปฏิบัติ มักจะมีเสียงข้อใจว่า ทุกวันนี้ นั่งสมาธิเป็นประจำ แต่ว่ายยังมีปัญหาอยู่ในชีวิตประจำวัน อยู่เรื่อย ยังชอบโกรธคนนั้น หงุดหงิดรำคาญคนนี้ ถ้าเรามองไม่เห็นผลของการนั่งสมาธิในชีวิตประจำวันอาจเป็นเพราะเหตุปัจจัยหลายอย่าง เริ่มด้วยการประเมินผลไม่เป็น รวมทั้งตั้งความหวังสูงเกินไป

ข้อที่สำคัญที่สุดคือเราต้องเข้าใจว่า การภาวนา เป็นเรื่องทั้งชีวิต ไม่ใช่สิ่งที่ทำในเวลาเรานั่งหลับตา อย่างเดียว นั่นจะเรียกว่าเป็นแกนกลางของการภาวนาก็ได้ เป็นการเจริญสติแบบเข้มข้น ในระดับละเอียด

งานหรือกิจกรรมอะไรทางโลก ที่สลับซับซ้อน ที่ต้องการการเอาใจใส่ตั้งแต่เรื่องง่ายไปหายาก จากหยาบไปละเอียด ใครถือว่าส่วนที่ละเอียดอ่อนเท่านั้นที่มีความหมาย ละเลยในเรื่องพื้นฐาน งานก็จะไม่เดิน ไข้ใหม่ การพัฒนาชีวิตก็เช่นเดียวกัน เราต้องฉลาดในการบริหารกาย วาจา ใจ ตั้งใจจัดการทุกระดับทุกด้าน

ชีวิตของเราก็มีทุกข์ในทุกๆ ด้าน ทำไมเราจะเพียรดับทุกข์เฉพาะด้านเดียว เฉพาะเวลาอยู่ในห้องพระ หรือต่อหน้าพระ เราก็ควรต้องใช้ปัญญา เอาหลักการที่เราได้

เรียนรู้ในเวลาสงบ เอาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อเรามองอย่างนี้ ความเข้าใจในปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันจะเปลี่ยนจากการเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติ หรือสิ่งที่ทำให้ไม่มีเวลาปฏิบัติ กลายเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติทีเดียว **เมื่อเรายอมถือว่าทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตว่าเป็นสิ่งทำลาย ชีวิตเราจะเริ่มสนุกกับสิ่งที่ชวนให้แข็ง**

ด้านต่างๆ ของชีวิตที่เราต้องเอาใจใส่มีอะไรบ้าง ก็เริ่มด้วยความสัมพันธ์กับโลกวัตถุ ตั้งแต่ร่างกาย การทานอาหาร การพักผ่อน การบริหารกายที่พอดี ให้กายเป็นฐานของการปฏิบัติเท่าที่เป็นได้ และรวมถึงเรื่องทรัพย์สินสมบัติ สิ่งของต่างๆ ที่สมมุติกันว่าเป็นของความสัมพันธ์กับเทคโนโลยี ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อะไรที่เราต้องเกี่ยวข้อง เราต้องสัมพันธ์กันทุกวันๆ ที่เป็นฝ่ายวัตถุ เราต้องฝึกตัวเองอย่างไรจึงจะอยู่กับสิ่งเหล่านี้ในระดับ ในปริมาณ ในลักษณะที่พอดี คือในทางที่สร้างสรรค์ประโยชน์สุข ทางที่ดี ทางที่ตัวเองไม่เป็นทุกข์ และไม่สร้างความทุกข์ความเดือดร้อนให้กับคนอื่น การปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างรอบคอบ มีปัญญา เป็นเรื่องการภาวนาแท้ๆ ไม่ใช่เรื่องอื่นเลย

ในความสัมพันธ์กับโลกมนุษย์ มันเป็นทุกข์ตรงไหน เราชอบเป็นทุกข์กับคนรอบข้างด้วยเรื่องอะไร เราต้องฉลาด ต้องมีกลยุทธ์ป้องกันอันตรายจากกิเลส มีแผนการส่งเสริมสิ่งดีงาม อยู่ในห้องพระที่บ้าน หรือนั่งหลับตาในมุมสงบของบ้าน ไม่ยากเท่าไหว้หรือยก ไม่ค่อยเป็นทุกข์เท่าไหว้ แต่พอ **ลืมนตา** ขึ้นแล้ว มักจะ **ลืมนสติ** ไปด้วย ทุกข์ก็เกิดทันที

เจอสามี เจอภรรยา เจอลูก เจอหลาน นี่ล่ะ ทุกข์อยู่ตรงนี้ วางใจอย่างไรจึงจะได้ไม่เสียความทรงตัวของจิต ปฏิบัติอย่างไรจึงจะยังมีความรู้สึกว่ามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งภายใน การนั่งสมาธิคือการเจริญสติโดยมีลมหายใจ หรือคำบริกรรมเป็นเครื่องระลึก เมื่อสติได้รับการบำรุงแต่เช้า หน้าที่ต่อไปคือการรู้จักรักษามันไว้ตลอดวัน ด้วยการค่อยเปลี่ยนเครื่องระลึกตามความเหมาะสม อยู่กับคนอื่นอาจจะเน้นที่สัมมาวาจาก็ได้ การรู้เท่าทันและปล่อยวางอารมณ์เศร้าหมองที่เกิดดับก็ได้ หรืออดทน ไม่หงุดหงิดรำคาญก็ได้ สำคัญอยู่ที่การ **“ไม่ให้จิตตกไปสู่โลกที่ชั่ว”**

บางทีเวลาเราผิดพลาด แพ้กิเลส เราก็จะมองอะไรทุกอย่างในแง่ร้ายไปหมดว่า เราแย่ ไม่ได้เรื่อง ไม่ได้ผล

จากการปฏิบัติอะไรเลย เสียเวลาเปล่าๆ อย่าเชื่ออารมณ์
นี้มาก ทำจิตให้เป็นกลางแล้วดูอีกที ถ้าทำสมาธิทุกวัน
ไม่ต่ำกว่า ๓๐ นาที (น้อยกว่านั้นอย่าไปหวังอะไรมาก)
อย่างน้อยก็น่าจะสังเกตได้ว่า

๑. หลงอารมณ์น้อยลง จะเป็นความโกรธ ความ
โมโห ความอะไรก็แล้วแต่ สังเกตว่าถึงไม่มีสติตลอดเวลา
ก็จริง แต่ว่าการหลงง่าย หลงบ่อย นี้จะน้อยลง

๒. เมื่อหลงแล้ว จะรู้สึกตัวเร็วขึ้น

๓. รู้สึกตัวเร็วขึ้น และสามารถปล่อยวางได้ง่ายขึ้น
กว่าแต่ก่อน

ถ้าไม่เห็นสามข้อนี้แสดงว่าทำไม่ถูก หรือว่าทำไม่พอ

ในเวลาเราทำสมาธิ กำหนดลมหายใจเข้าออก ถ้า
จิตเผลอ เรารู้สึกตัวเราก็ดึงกลับมา แล้วก็ทำต่อ เดียวมี
ความคิดอย่างอื่นแทรกเข้ามา รู้สึกตัวแล้วตั้งต้นใหม่
ด้วยจิตใจที่ให้อภัยตัวเอง แต่ว่ามุ่งมั่นในการทำให้ดีที่สุด
เท่าที่จะทำได้ อันนี้ก็เหมือนกับเป็น **การพัฒนากล้ามเนื้อ
เนื้อแห่งสติ**

การบริหารกายไม่ต้องพิสดารอะไร ไม่ควรเปลี่ยนแปลง
ทุกวัน เมื่อเราได้ชุดการบริหารที่ใช้ได้แล้ว เราก็จะ
ทำชุดนั้น ทุกวันๆ อย่างสม่ำเสมอ ทำทุกวันๆ กล้ามเนื้อ

ที่ต้องใช้ก็เจริญ แข็งแรง ถ้าเรามีวิธีบริหารจัดการ
ทำสมาธิ ทำทุกวันๆ กล้ามเนื้อแห่งสติก็เจริญ ก็คือ
 สามารถอยู่ในปัจจุบันได้มากขึ้น หลงอารมณ์น้อยลง
 รู้สึกตัวเร็วขึ้น สามารถดึงจิตกลับมาสู่ทางสายกลางด้วย
 ความปกติในปัจจุบันได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น และมีสติในการ
 พิจารณาสິงที่มากกระทบและให้เกิดปัญญา

เราต้องตั้งท่าทีที่ถูกต้อง คือท่าทีของการเรียนรู้ เรา
 เป็นนักศึกษาชีวิตและโลก ต้องการเรียนรู้ เข้าใจว่าทุกข
 เกิดขึ้นเพราะยังไม่เข้าใจ ยังไม่ถึงความจริง วิธีระงับทุกข
 คือฝึกจิตให้มีคุณสมบัติพอที่จะเข้าถึงความจริงได้

ในชีวิตครอบครัวก็เหมือนกัน ปัญหา มักเกิดขึ้น
 เพราะความไม่เข้าใจ หรือเข้าใจผิดกัน ในการทะเลาะ
 วิวาทกัน ต่างฝ่ายต่างถือว่า ฉันถูก เขาผิด ต่างคนคิด
 ว่า ทำอย่างไรจะให้เขาเปลี่ยนความคิดของเขา ให้
 ยอมรับความคิดของเรา ทำอย่างไรเขาจะได้เลิกเป็น
 คนคิดผิดกลายเป็นคนคิดถูกเหมือนเรา ถ้ามีปัญหา
 อะไรก็เชื่อว่า ปัญหาเกิดขึ้นเพราะเขา ไม่ได้เกิดขึ้น
 เพราะเรา อันนี้ก็เป็นทางไปสู่ความทุกข์ ไม่มีที่สิ้นสุด

ท่าทีของชาวพุทธควรเป็นอย่างไร ชาวพุทธคือ
 ผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เข้าใจ ใฝ่ศึกษา เมื่อเรามีปัญหากับใคร พุด

ไม่รู้เรื่อง จะอยู่ในครอบครัว อยู่ในที่ทำงานก็ตาม เราพยายามเตือนสติว่า สาธารณภัยของปัญหาคือความคิดของเราไม่ตรงกัน เราต้องศึกษาเพื่อให้เราเข้าใจความคิดของเขา เราจะต้องหาวิธีให้เขาเข้าใจความคิดของเรา เห็นไหมมันเปลี่ยนบรรยากาศทันที มันก็กลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า “Learning Conversation” หรือบทสนทนาที่เปิดโอกาสให้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

เราต้องเอาความเป็นนักศึกษาไปใช้ในทุกด้านของชีวิต แทนที่จะมั่นใจว่า เรารู้ทุกอย่างแล้ว ทำไมเขาไม่เห็น เราควรพิจารณาว่า เมื่อความคิดไม่ตรงกัน เราก็ต้องให้เกียรติเขาบ้าง เขาอาจมีข้อมูลบางอย่างที่เราไม่มีก็ได้ เราต้องศึกษา ต้องถามให้รู้ หรือเขาอาจจะแปลความหมายของข้อมูลบางอย่าง ไม่เหมือนที่เราแปลก็ได้ เพราะเบื้องหลังความสนใจไม่เหมือนกัน ข้อมูลอาจจะไม่เหมือนกัน การแปลความหมายของข้อมูลก็อาจจะไม่เหมือนกันก็ได้

อีกอย่างหนึ่งคือต้องมีสติควบคุมจิต คือไม่เอาความทุกข์ของเรา หรือผลของการกระทำของเขาต่อเรา เป็นเครื่องวัด หรือเครื่องพิสูจน์ความคิดของเขา ปกติเราทุกข์แล้ว เราจะเชื่อว่าเขาแกล้ง มันไม่แน่หรอก เราถ่อม

ตนว่าเราไม่รู้วาระจิตของใครหรอก ให้คุยแต่เรื่องกาย วาจา ที่มีหลักฐานดีกว่า

สมมุติว่าฝ่ายหนึ่งทำหรือพูดอะไรแล้ว อีกฝ่ายรู้สึก ขายหน้าในที่สาธารณะ กลับไปถึงบ้านก็หาว่าอีกฝ่าย หนึ่งไม่เคารพ ไม่ให้เกียรติ ชอบพูดให้ขายหน้าอยู่เรื่อย อย่างนี้เรียกว่าเริ่มต้นผิดแล้ว เพราะอะไร เพราะพูดตาม ที่ทักท้วงเอาเหมือนเป็นเรื่องที่พิสูจน์แล้ว ที่จริงไม่รู้เจตนา ของเขา สิ่งที่เราได้ รับรองได้ คือคำพูดของเขา และความ รู้สึกอายของตัวเอง ความรู้สึกกว่าตัวเองขายหน้า แต่ ผู้พูดตั้งใจอย่างนั้นหรือไม่ เรายืนยันไม่ได้หรอก

ธรรมดาดำมีใครโดนกล่าวหาว่าเป็นคนอย่างนั้น อย่างนี้ มีนิสัยไม่ดีอย่างนั้นอย่างนี้ ชอบคิดอย่างนั้น อย่างนี้ ปฏิบัติที่มักจะเกิดขึ้นทันทีคือการป้องกันตัว ปฏิเสธไว้ก่อนว่าไม่ใช่ ผู้ที่โดนต่อว่ามักจะรู้สึกว่าเขาไม่ ยุติธรรมกับเรา ทำไมมองเราในแง่ร้ายอย่างนี้ เขาไม่ เข้าใจเราเลย และถ้าใครรู้สึกว่าเขาไม่เข้าใจเรา เป็นไปได้ ยากมากที่เขาจะยอมเปลี่ยนความคิดหรือพฤติกรรม เพราะการขอร้อง เจื่อนไขของการเปลี่ยน การยอมรับ ความคิดของคนอื่น คือความรู้สึกว่าคนนั้นเข้าใจเรา

ฉะนั้นปัญหาระหว่างคน เราเอาหลักนี้มาใช้ได้ไหม

ว่าสิ่งที่สำคัญคือ จุดเริ่มต้นหรือเงื่อนไขที่จะระงับปัญหาได้คือ จุดความเข้าใจกัน เราก็ต้องคิดว่า ทำอะไร พูดอะไร อย่างไร เราจึงจะเข้าใจเขา ทำอย่างไรพูดอะไร เขาจะเข้าใจเรา เอาอย่างนี้ก่อน อย่าไปคิดเรื่องจะให้เราเปลี่ยนพฤติกรรม เปลี่ยนจิตใจ เปลี่ยนนิสัย เปลี่ยนค่านิยม เปลี่ยนอะไร แต่ถือว่า **เราต้องเป็นหุ้นส่วนในการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน**

หากทำอย่างนี้ได้สำเร็จ มันกลายเป็นบทศึกษาของทั้งสองฝ่ายได้ สองฝ่ายเป็นคู่ร่วมกันคิด ร่วมกันหาทาง ไม่ใช่คู่ทะเลาะ คู่ชกต่อยกัน ไม่ใช่เป็นศัตรูกัน ไม่ต้องมีการแพ้ชนะกัน อันนี้ก็เป็นตัวอย่างของการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน

การอยู่ในโลก ถ้าเราปฏิบัติธรรม เราก็สามารถได้กำไรจากทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้น เพียงแต่ว่ากำไรที่ได้ อาจจะไม่ใช้กำไรที่ต้องการ อาจจะได้ในลักษณะของความอดทน ซึ่งบางคนยังไม่มองว่า ความอดทนเป็นกำไร แต่ถ้าเราเข้าใจว่าความอดทนเป็นกำไรที่มีค่ามาก บางสิ่งบางอย่างถึงจะเจ็บใจ ก็ยังได้กำไรว่า ได้ความอดทน ไม่ใช่ปลอบใจนะ มันเป็นความจริง

การตั้งสติในชีวิตประจำวันอาจทำได้ยากสำหรับ

บางคน การกราบบ่อยๆ การระลึกถึงคุณพระพุทฺธ คุณพระธรรม และคุณพระสงฆ์บ่อยๆ ช่วยให้เราระงับความฟุ้งซ่าน ตื่นขึ้นมาจากหลับคือความประมาทได้ จิตใจกลับมาปกติได้ด้วยกุศโลบาย คือการกราบ

ที่วัดป่าพง หลวงพ่อชาเคยสอนพระสงฆ์ให้กราบ เวลาที่จะเข้าจะออกกุฏิวิหาร แม้แต่ไปนั่งใต้ต้นไม้ ท่านก็ให้กราบก่อนนั่ง ท่านไม่ได้สอนให้ลูกศิษย์งมงายหรือ ท่านต้องการให้เราใช้การกราบเพื่อหยุด ตั้งสติเป็นทางการเป็นระยะๆ ทั้งวัน มันเป็นกุศโลบายในการฝึกสติ เพราะเป็นการหยุด แทนที่จะวิ่งไปวิ่งมา พอเราไปถึงที่เราก็กกราบ มันเป็นการตั้งสติในการอยู่ที่นี่ ในการทำกิจกรรม ทำหน้าที่อยู่ที่นี่

พอเราจะออก ไม่ใช่หุนหันพลันแล่น รีบไป ไม่มีเวลาเลย จิตใจฟุ้งซ่าน แต่ว่าเรากกราบ มีสติ พอกราบมีสติก็ตั้งสติใหม่ จะเดินจากอาคารหนึ่ง ไปสู่อีกอาคารหนึ่ง จะขึ้นบันได จะลงบันได ขึ้นลิฟต์ ลงลิฟต์ ไปทำอะไร เราก็กมีโอกาสที่จะตั้งสติ ไม่ให้จิตใจคิดโน่นคิดนี่ตลอดเวลา คือถ้าเราตั้งสติได้บ่อยๆ อย่างนี้มันก็ช่วยได้มาก

เราคงเห็นได้ว่าในแต่ละวัน มี “เวลาตาย” หลายช่วง เวลาตาย ก็คือช่วงเวลานั้นๆ ที่เราไม่ให้ความ

สำคัญกับชีวิตเลย ไม่ให้เกียรติ ไม่ให้ความเคารพ ไม่ให้ความสนใจ ถือว่าเป็นเวลาตาย อย่างเช่น อยู่ในห้องนี้ กำลังจะไปทำงานในอีกห้อง ก็ถือว่าระหว่างห้องนี้กับห้องนั้นเป็นเวลาตาย ไม่มีความหมาย ก็ปล่อยให้ไปคิดเรื่องที่เราเพิ่งทำเมื่อกี้ๆ หรือเรื่องที่กำลังจะไปทำต่อไป

ถ้าเราสามารถใช้ประโยชน์จากช่วงเวลาสั้นๆ เหล่านี้ (สามารถ “reclaim, recycle”) ก็ปรากฏว่ามีช่วงสั้นๆ ในวันหนึ่งหลายช่วงเหลือเกิน ถ้าเราเอาเป็นการเดินจงกรม ตั้งสติกับลมหายใจ หรือตั้งสติกับพุทโธ รู้สึกว่าหายใจได้เต็มปอด ความเครียดที่กำลังสะสมอยู่ในสมอง ความคิดไม่ดีอะไรต่ออะไร มันก็ถูกตัดขาด มีโอกาสที่จะตั้งต้นใหม่ อันนี้ก็เป็นกุศโลบายในชีวิตประจำวัน

อาตมาว่าได้ประโยชน์ดี สำหรับฆราวาสอาจเป็นข้อวัตรปฏิบัติที่ไม่สะดวกนักที่จะกราบบ่อยๆ เหมือนพระ แต่เอาหลักการ **หยุดแล้วดู หยุดแล้วพิจารณา** ว่าอะไรเป็นอะไรในปัจจุบันก็ดีแล้ว ระลึกถึงพระศรีรัตนตรัยเป็นประจำ จะไม่เมาอารมณ์ และจะไม่เป็นคนเจ้าทุกข์

เมล็ดกาแฟสด

สุดท้ายนี้ อาตมาก็ขอเล่านิทานให้ฟัง นิทานฝรั่ง เรื่อง พ่อครัวเจ้าปัญญา ลูกสาวเจ้าทุกข์ ลูกสาวพ่อครัว คนนี้ทุกข์ตลอดเวลา ทุกข์กับคนนั้น ทุกข์กับคนนี้อยู่ที่โรงเรียนก็ทุกข์ อยู่ที่บ้านก็ทุกข์ ทุกข์ง่ายสุขยาก อะไรที่จะเป็นทุกข์ได้ ก็อยากจะเป็นทุกข์กับเรื่องนั้น พ่อก็เป็นห่วงลูก ลูกมาปรับทุกข์กับคุณพ่อ ฟังแล้วก็น่าสงสาร พ่อคิดพิจารณาว่าจะสอนลูกอย่างไรดี

พ่อฉุกคิดได้ พาลูกเข้าไปในห้องครัว เอาหม้อมาสวมหม้อ ใส่น้ำไว้ แล้วก็ตั้งไฟทั้งสามหม้อ รอให้น้ำเดือด หม้อตั้งไว้ดีแล้วก็เอาของออกจากตู้ มีแครอท ๑ หัว ไข่ไก่ ๑ ฟอง เมล็ดกาแฟสดจำนวนหนึ่ง พอน้ำเดือด พ่อครัวเอาแครอทลงไปในห้องที่ ๑ ไข่ไก่ลงไปในห้องที่ ๒ เมล็ดกาแฟสดลงไปในห้องที่ ๓ แล้วก็ปล่อยให้เดือดพล่าน สัก ๑๐ กว่านาที พอเสร็จก็เอาแครอท ไข่ไก่ และเมล็ดกาแฟสดออกมา

พ่อชี้ให้ลูกเห็น คูสิลูก ธรรมชาติของของต่างๆ ไม่เหมือนกัน เดิมทีแครอทเป็นผักที่แข็ง แต่พอเจอน้ำเดือดกลายเป็นของอ่อนปวกเปียก ส่วนไข่ไก่ เดิมเป็นของแตกง่าย ช้ำในอ่อน แต่พออยู่ในน้ำเดือดนานๆ มันกลายเป็น

ของแข็งเลย ส่วนเมล็ดกาแฟสด ใสลงไปใต้น้ำอย่างไร เอาจอกมาก็อย่างนั้น มันไม่เปลี่ยน ยังรักษาความเป็น เมล็ดกาแฟของมันไว้ กลายเป็นน้ำต่างหากที่เปลี่ยน เปลี่ยนเป็นน้ำมีรสและกลิ่นหอม

จิตใจของมนุษย์ก็เหมือนกันนะลูก พอมีการขยาย ความ บางคนดูแข็งแกร่ง แต่พอเจอความทุกข์ซึ่งพอ เปรียบเหมือนน้ำร้อน ก็หมดกำลังใจ อ่อนปวกเปียก เหมือนแครอต บางคนเริ่มต้นอ่อนไหว เพราะบาง พอ เจอปัญหา เจอความทุกข์ ก็เปลี่ยนเป็นคนแข็งกระด้าง ซิงซัง ดิ่งเครียด เหมือนไข่ไก่ที่ต้มน้ำแล้ว แต่บางคน เหมือนเมล็ดกาแฟ เจอน้ำร้อนก็ไม่เปลี่ยนสภาพความ เป็นเมล็ดกาแฟ และยังสามารถปล่อยรสชาติเข้าไปใน น้ำได้ ทำให้น้ำนั้นเปลี่ยนเป็นน้ำที่มีรสน่าดื่ม น้ำที่หอม ตัวเมล็ดกาแฟก็เหมือนเดิม

ให้ลูกคิดดีๆ ว่าต้องการเป็นคนแบบไหน ต้องการ เป็นคนแบบแครอตไหม หรือจะเป็นคนแบบไข่ไก่ หรือจะ เป็นคนแบบกาแฟสดดี ลูกก็ยอมรับว่าเหมือนกาแฟสดดี คือเราจะอยู่ในโลกที่ไม่มีปัญหา อย่าไปหวังเลย เหมือน กับหวังให้ทะเลไม่มีคลื่น ทะเลต้องมีคลื่น ชีวิตต้องมี ปัญหา โลกต้องมีโลกธรรม สรรเสริญอยู่ที่ไหน นินทาอยู่

ที่นั่น ลากอยู่ที่ไหน เสื่อมลากอยู่ที่นั่น อย่าไปหวังจะเอาแต่กำไร คือลาก ยศ สรรเสริญ สุข อย่างเดียว โดยไม่ต้องขาดทุนเลย คิดอย่างนี้เจอทุกข์แน่ๆ

เมื่อเรามีพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง เอาหลักธรรมะไปใช้อย่างพอเหมาะพอดีในทุกด้านของชีวิต ทั้งด้านความสัมพันธ์กับโลกวัตถุ ด้านความสัมพันธ์กับโลกมนุษย์ ด้านจิตใจ ด้านปัญญา ทำให้เป็นองค์รวมบูรณาการไปพร้อมๆ กัน จะเจอน้ำเดือดก็ไม่กลัว เพราะตัวเองเหมือนเมล็ดกาแฟ เจอแล้วก็ยังสามารถทำให้น้ำเดือดนั้นเป็นน้ำมีกลิ่นหอม เป็นน้ำกาแฟได้ ไม่กลัวว่าความเข้มข้นจะหมด หรือกลับกลายเป็นความอ่อนแอ ปวกเปียก ไม่กลัวว่าความอ่อนจะกลายเป็นความชิงชัง ตึงเครียด ไม่กลัวแล้ว พร้อมทั้งจะรับกับเหตุการณ์ กับสถานการณ์ทุกอย่าง เพราะมีคุณสมบัติอยู่ในใจ มีพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ระดับนามธรรมอยู่ในใจ

มีเรื่องราชกุมารีจะเล่าให้ฟังอีกเรื่องหนึ่ง คือครั้งหนึ่ง ราชกุมารีชื่อว่าจุนที เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ทูลถามว่า

“ผู้ที่เสื่อมใสในศาสดาอย่างไร ในธรรมอย่างไร ในสงฆ์อย่างไร และ รักษาศีลอย่างไร เมื่อตายไปแล้วจึงเข้าถึงสุคติอย่างเดียว ไม่เข้าถึงทุกคติ”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ในสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ในทุกภพ ทุกภูมิ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า บัณฑิตกล่าวว่า เลิศกว่าสัตว์เหล่านั้น ชนเหล่าใดเลื่อมใสใน พระพุทธเจ้า ชนเหล่านั้นชื่อว่าเลื่อมใสในสิ่งที่เลิศ ก็ผลอันเลิศย่อมมีแก่บุคคลผู้เลื่อมใสในสิ่งที่เลิศ

ธรรมที่เป็นปัจจัยปรุงแต่งกิติ ที่ปัจจัยไม่ปรุงแต่งกิติ มีประมาณเท่าใด วิราคะ คือ ธรรมอันย้าย ความเมา กำจัดความกระหาย ถอนเสียซึ่งอาลัย เข้า ไปตัดวัฏฏะ เป็นที่สิ้นตัณหา เป็นที่คลายกำหนด เป็นที่ดับ นิพพาน ชนเหล่าใดเลื่อมใสใน วิราคะ ธรรม ชนเหล่านั้นชื่อว่าเลื่อมใสในสิ่งที่เลิศ ก็ผลอัน เลิศย่อมมีแก่บุคคลผู้เลื่อมใสในสิ่งที่เลิศฯ

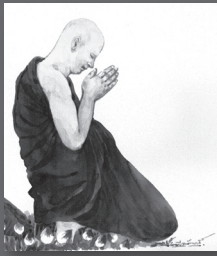
หมู่กิติ คณะกิติ มีประมาณเท่าใด สงฆ์สาวก ของพระตถาคต คือ คู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ นี้ สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้ควรของค่านับ เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรของทำบุญ เป็นผู้ ควรทำอัญชลี เป็นนาบุญของโลกไม่มีนาบุญอื่นยิ่ง กว่า บัณฑิตกล่าวว่า เลิศกว่าหมู่หรือคณะเหล่านั้น ชนเหล่าใดเลื่อมใสในสงฆ์ ชนเหล่านั้นชื่อว่าเลื่อมใส

ในสิ่งที่เลิศ ก็ผลอันเลิศย่อมมีแก่บุคคลผู้ที่เลื่อมใส
ในสิ่งที่เลิศ

ศีลมีประมาณเท่าใด ศีลที่พระอรียเจ้าพอใจ
แล้ว คือ ศีลที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็น
ไทย อันวิญญูชนสรรเสริญ อันค้นหาและทิจิไม่
ลูปคลำ เป็นไปเพื่อสมาธิ บัณฑิตกล่าวว่าเลิศกว่า
ศีลเหล่านั้น ชนเหล่าใดยอมทำให้บริบูรณ์ในศีลอัน
เป็นที่พอใจของพระอรียเจ้า ชนเหล่านั้นชื่อว่าทำให้
บริบูรณ์ในสิ่งที่เลิศ ก็ผลอันเลิศย่อมมีแก่บุคคลผู้
ทำให้บริบูรณ์ในสิ่งที่เลิศ ฯ

บุญอันเลิศ คือ อายุ วรรณะ ยศ เกียรติ สุข
และกำลัง ย่อมเจริญแก่บุคคลผู้รู้แจ้งธรรม
ที่เลิศ เลื่อมใสในสิ่งที่เลิศ คือ เลื่อมใสใน
พระพุทธเจ้าผู้เลิศ ผู้เป็นทักษิณบุคคลชั้นเยี่ยม
เลื่อมใสในพระธรรมที่เลิศ อันปราศจากราคะ
เป็นที่เข้าไปสงบ เป็นสุข

เลื่อมใสในพระสงฆ์ผู้เลิศ เป็นนาบุญชั้นเยี่ยม
ให้ทานในสิ่งที่เลิศ ปราชญ์ผู้ถือนั้นธรรมที่เลิศ
ให้สิ่งที่เลิศ เป็นเทวดาหรือมนุษย์ ย่อมถึง
สถานที่เลิศ บันเทิงใจอยู่ ฯ”

ชยสาโร ภิกขุ

นามเดิม	ฌอน ชิเวอร์ตัน (Shaun Chiverton)
พ.ศ. ๒๕๐๑	เกิดที่ประเทศอังกฤษ
พ.ศ. ๒๕๒๑	ได้พบกับพระอาจารย์สุเมโธ (พระราชสุเมธาจารย์ วัดอมราวดี ประเทศอังกฤษ) ที่วิหารแฮมสเต็ด ประเทศอังกฤษ
	ถือเพศเป็นอนาคาริก (ปะขาว) อยู่กับพระอาจารย์สุเมโธ ๑ พรรษา แล้วเดินทางมายังประเทศไทย
พ.ศ. ๒๕๒๒	บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๒๓	อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดหนองป่าพง โดยมี พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อชา สุภัทโท) เป็นพระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔	รักษาการเจ้าอาวาส วัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน	พำนัก ณ สถานพำนักสงฆ์ จังหวัดนครราชสีมา

มูลนิธิปัญญาประทีป

ความเป็นมา

มูลนิธิปัญญาประทีป จัดตั้งโดยคณะผู้บริหารโรงเรียนทอสี ด้วยความร่วมมือจากคณะครู ผู้ปกครองและญาติโยมซึ่งเป็นลูกศิษย์พระอาจารย์ชยสาโร กระทรวงมหาดไทย อนุญาตให้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลอย่างเป็นทางการ เลขที่ทะเบียน กท. ๑๔๐๕ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๑

วัตถุประสงค์

- ๑) สนับสนุนการพัฒนาสถาบันการศึกษาวิถึพุทธที่มีระบบไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาเป็นหลัก
- ๒) เผยแผ่หลักธรรมคำสอนผ่านการจัดการฝึกอบรม และปฏิบัติธรรม และการเผยแผ่สื่อธรรมะรูปแบบต่างๆ โดยแจกเป็นธรรมทาน
- ๓) เพิ่มพูนความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน และส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๔) ร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อดำเนินกิจการที่เป็นสาธารณประโยชน์

คณะที่ปรึกษา

พระอาจารย์ชยสาโรเป็นองค์ประธานที่ปรึกษา โดยมีคณะที่ปรึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ อาทิ ด้านนิเวศวิทยาพลังงานทดแทน สิ่งแวดล้อม เกษตรอินทรีย์ เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์สุขภาพ การเงิน กฎหมาย การสื่อสาร การละคร ดนตรี วัฒนธรรม ศิลปกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คณะกรรมการบริหาร

มูลนิธิฯ ได้รับเกียรติจากรองศาสตราจารย์นายแพทย์ปริดา ทักคนประดิษฐ เป็นประธานคณะกรรมการบริหาร และมีคุณบุบผาสวัสดิ์ รัชชตาตะนันท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนทอสีเป็นเลขาธิการฯ

การดำเนินการ

- มูลนิธิฯ เป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมปัญญาประทีป ในรูปแบบโรงเรียนบ่มเพาะชีวิตเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้านการศึกษาวิถึพุทธ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ ข้างต้น โรงเรียนนี้ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองน้อย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- มูลนิธิฯ ร่วมมือกับโรงเรียนทอสี ในการผลิตและเผยแผ่สื่อธรรมะ แจกเป็นธรรมทานผ่านกองทุนสื่อธรรมะ โดยในส่วนของโรงเรียนทอสีฯ ได้ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๕

why ไฉฉั

ชยสโร ภิกขุ

why ไฉฉั